

1987/88:7

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

Torsdagen den 15 oktober

Kl. 14.30

Sammanträdet tisdagen den 20 oktober

Meddelande om debatt om omständigheterna kring Stig Berglings flykt

1 § Justerades protokollen för den 6 och 7 innevarande månad.

2 § Sammanträdet tisdagen den 20 oktober

Anf. 1 TALMANNEN:

Med ändring av den preliminära tidsplanen tar kammarens sammanträde tisdagen den 20 oktober sin början kl. 14.00.

3 § Meddelande om debatt om omständigheterna kring Stig Berglings flykt

Anf. 2 TALMANNEN:

En särskild debatt om omständigheterna kring Stig Berglings flykt kommer att anordnas vid det plenum som utsatts till tisdagen den 20 oktober kl. 14.00.

4 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Undertecknad anhåller om ledighet från riksdagsuppdraget under tiden den 16 oktober—den 15 november för fullgörande av tjänstgöring i Förenta Nationernas svenska delegation i New York.

Stockholm den 13 oktober 1987

Ingemar Eliasson

Kammaren biföll denna anhållan.

Talmannen anmälde att *Maria Arnholm* (fp) skulle tjänstgöra som ersättare för *Ingemar Eliasson*.

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

Ändrat antal suppleantplatser i vissa utskott

Meddelande om fyllnadsval

Information om vissa frågor gällande kvinnorepresentation i statliga organ

5 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Härmed får jag anhålla om entledigande från uppdraget som ledamot av Sveriges riksdag fr. o. m. den 1 november 1987.

Skee den 12 oktober 1987

Kjell A Mattsson

Denna framställning bifölls av kammaren.

6 § Ändrat antal suppleantplatser i vissa utskott

Anf. 3 TALMANNEN:

Enligt inkommet protokoll har valberedningen på begäran av moderata samlingspartiet tillstyrkt att antalet suppleanter i utrikesutskottet skall utökas från 21 till 22.

Enligt samma protokoll har moderata samlingspartiet begärt att en extra suppleantplats i lagutskottet och en i jordbruksutskottet, som tidigare tilldelats partiet, nu skall dras in. Valberedningen har tillstyrkt också detta förslag.

Kammaren biföll dessa framställningar.

7 § Meddelande om fyllnadsval

Anf. 4 TALMANNEN:

Jag får meddela att fyllnadsval till utrikesutskottet kommer att ske vid morgondagens sammanträde.

8 § Information om vissa frågor gällande kvinnorepresentation i statliga organ

Anf. 5 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Utredningen om kvinnorepresentation överlämnade i maj 1987 sitt slutbetänkande Varannan damernas med förslag till åtgärder för att öka kvinnorepresentationen i statliga styrelser, nämnder och kommittéer.

I Varannan damernas föreslår utredningen bl. a. att regeringen antar som mål att en jämn könsfördelning i dessa organ skall vara uppnådd år 1998 samt att regeringen antar som ett etappmål att kvinnorepresentationen skall vara 30 % år 1992 och 40 % år 1995. Utredningen föreslår också att regeringen, om inte 30-procentsmålet är uppnått 1992, då föreslår riksdagen att lagstifta i frågan.

För att stimulera de nominerande organisationerna att öka kvinnorepresentationen bland sina företrädare i de statliga styrelserna, nämnderna och kommittéerna föreslår utredningen också att regeringen avsätter medel för en treårig projektverksamhet.

Betänkandet Varannan damernas har remissbehandlats. Och även om inte riktigt alla remissinstanser har kommit in med sina svar än, kan vi nu konstatera att en mycket bred majoritet av remissinstanserna ställer sig bakom förslagen.

Jag kommer under våren 1988 att föreslå regeringen att till riksdagen redovisa remissinstansernas synpunkter och regeringens ställningstagande. Men regeringen anser att denna fråga är så viktig och så brådskande att vissa åtgärder behöver vidtas omedelbart.

Först och främst vill jag säga att regeringen naturligtvis står bakom grundtankarna i Varannan damernas. Det innebär inte att regeringen nu har den uppfattningen att lagstiftning måste tillgripas. Det är i stället en förhoppning att vi till år 1992 skall ha uppnått 30-procentsmålet för att därefter kunna gå vidare utan lagstiftning.

Vi måste redan nu i praktisk handling se till att vi kan nå målen. För att detta skall bli möjligt måste alla berörda – politiska partier, organisationer, statsförvaltningen och regeringskansliet – hjälpa till. För att underlätta för de nominerande organisationerna att bedriva ett aktivt arbete kommer jag redan under innevarande budgetår att avsätta medel för projektverksamhet. Syftet med denna projektverksamhet skall vara att pröva olika metoder för att öka kvinnorepresentationen i statliga styrelser, råd, nämnder och kommittéer och för att dokumentera och sprida erfarenheter och information från projekten. Utgångspunkten skall vara de behov som finns i de enskilda organisationerna.

För att bereda i första hand de politiska partierna, kvinnoorganisationerna och arbetsmarknadens parter tillfälle att följa och påverka projektverksamhetens inriktning kommer jag att samråda med jämställdhetsrådet i dessa frågor och ge rådet möjlighet att anlägga synpunkter på det fortsatta arbetet. Jag kommer även att avsätta medel för en särskild projektledare för kvinnorepresentationsfrågor.

Jag vill avsluta med att slå fast att det arbete som utredningen om kvinnorepresentation har bedrivit har fyllt en viktig opinionsbildande funktion. Inte minst har utredningens kartläggning av den nuvarande kvinnorepresentationen bidragit till att skapa en större medvetenhet om att åtgärder verkligen behövs. I dag har vi alldeles för få kvinnor i statliga styrelser, nämnder och kommittéer. Vi vet alla att om vi kan få en allsidig representation, fler kvinnor, har vi bättre underlag för klokt fattade beslut. Nu gäller det att inte tappa fart när utredarna har lagt fram sitt förslag och remissinstanserna sagt sitt. Då krävs att vi alla tar ansvar för att vi som ett första steg får minst 30 % kvinnor i de statliga styrelserna och kommittéerna till år 1992. Målet är Varannan damernas.

Herr talman! Om det inte vore så strikt i riksdagen skulle jag genast be att få bjuda upp till dans. Får jag lov?

Anf. 6 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Vi är överens om nödvändigheten av en jämnare könsfördelning i statliga nämnder och styrelser, något som just nu är aktuellt. Kvinnor och män har olika erfarenheter och ser på samhället på olika sätt, uppfattar ofta problemen på olika sätt. Vem som har rätt och vilket synsätt som är bäst

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

*Information om vissa
frågor gällande kvin-
norepresentation i stat-
liga organ*

är inte så lätt att säga, men båda synsätten har sina fördelar. Det viktiga är att samhället består av både män och kvinnor. Bådas kunskaper och erfarenheter måste tas till vara för att vi skall kunna forma ett så bra samhälle som möjligt för alla att leva i. Det kan vi vara överens om. Det är alltså resursslöseri när vi har dålig kvinnorepresentation.

Arbetet för en jämnare könsfördelning har pågått under många år med växlande resultat. För det mesta har framgångar nåtts synnerligen långsamt. År 1976 tillsattes jämställdhetskommittén under jämställdhetsminister Karin Anderssons ledning. På hennes förslag fick vi jämställdhetslagen 1980. Jämställdhetskommittén arbetade mycket aktivt. Den var pådrivande och opinionsbildande samt genomförde många lyckade projekt. Vid regerings-skiftet 1982 avskaffades jämställdhetskommittén, vilket vi i centern beklagade. Vi har i motioner krävt att den skall återinrättas.

Över huvud taget har ambitionsnivån i fråga om jämställdhet sänkts inom regeringskansliet sedan 1982 – den känslan har vi. Ingen jämställdhetsplan har t. ex. upprättats. Därför hälsar vi med glädje det som Anna-Greta Leijon sade om att vi inte får förlora tempo. Jag hoppas att det verkligen ligger tyngd bakom de orden.

I fråga om kvinnorepresentation i statliga organ ställer vi upp på målet om lika representation 1998, med etappmål 1992 och 1995.

Statsrådet Leijon föreslår nu att projektpengar skall avsättas till de partier och organisationer som har att nominera till statliga nämnder och styrelser samt till ett projektsekretariat – om jag uppfattade saken rätt. Det är alltså de som har misslyckats med vad som egentligen är deras skyldighet som skall få pengar. Enligt centerns uppfattning bör organisationerna klara den här uppgiften utan pengar utifrån. Däremot måste de naturligtvis sättas under press, så att de klarar av uppgiften.

Vi i centern anser att det direkta stödet till kvinnoorganisationer bör ökas i stället, så att de får möjlighet att bedriva opinionsarbete på ett effektivt sätt.

Synligheten har stor betydelse när det gäller kvinnorepresentation. Vi kan se på representationen i direktvalda församlingar. Där är den betydligt bättre än i indirekt valda. Därför bör regeringen årligen rapportera till riksdagen om könsfördelningen i statliga nämnder och styrelser, för att sätta press på organisationerna. Organisationerna bör också få i uppdrag att under ett års tid nominera hälften män och hälften kvinnor, och efter detta år får man rapportera.

Jag kan nämna att vi i centern i år har fått 16 statliga uppdrag, varav åtta har gått till män och åtta till kvinnor. Vi har alltså kommit en liten bit på väg.

Jag skulle vilja fråga statsrådet Leijon om det inte skulle vara effektivare att ge kvinnoorganisationerna ökat stöd i stället för att ge pengar till de organisationer som har misslyckats med sin uppgift, så att det blir större press på dessa organisationer. Jag skulle också vilja fråga om statsrådet Leijon har för avsikt att förelägga riksdagen förslag om den målsättning som vi har diskuterat, så att riksdagen har möjlighet att ta ställning till frågan.

Anf. 7 INGRID HEMMINGSSON (m):

Herr talman! Jag tycker det är bra att Anna-Greta Leijon tar upp den här frågan i dag. Det innebär ändå ett litet steg på vägen. Kvinnorepresentatio-

nen är ju för liten i statliga styrelser och kommittéer – det är vi alla helt ense om.

Det arbete som utförs i dessa kommittéer och styrelser påverkar hela samhället. Frågan är då: Hur skall vi komma till rätta med det hela?

Det kan tänkas att vi har litet olika åsikter om detta, men Anna-Greta Leijon nämnde i dag vissa åtgärder som skulle vidtas omedelbart. Det gällde bl. a. pengar till projekt och att frågan skulle angripas i projektform. Det har blivit ganska vanligt att man angriper problem i projektform. Detta kan man se på mycket olika nivåer. Men jag är inte alldeles övertygad om att det är det bästa sättet. Det kanske ändå är värt att prövas. Det kan nog lätt bli så att så länge det finns statliga pengar till projekt ser det hela ganska bra ut, men det är ju det praktiska resultatet på sikt som vi måste tänka på.

Något som Anna-Greta Leijon nämnde två gånger var mycket bra. Det var förhoppningen att någon lagstiftning inte skall behöva tillgripas. Jag vill understryka att jag har precis samma åsikt. Att lagstifta i den här frågan tror jag inte är lämpligt. Jag tror att man aldrig kan lagstifta sig fram till framgång, och det är det som det här är fråga om. Man kan inte heller lagstifta om ett kompetensbegrepp.

Man arbetar nu överallt i vårt land med nomineringar, och vi har därför alla möjligheter att börja studera förhållandena. Det handlar nog mycket om sättet att värdera människors kompetens i de olika församlingarna. Jag tror att vi har ett för snävt kompetensbegrepp – det är fackkunskaper som har värderats högst. Sunt förnuft har väl ansetts vara bra, men har kanske inte fått så stor plats.

Också värderingen av manligt och kvinnligt varierar. Jag tycker att det är skönt att man i dag faktiskt får lov att vara olika och får tala om att det är skillnader mellan män och kvinnor. Vi bör diskutera dessa olikheter och ta till vara dessa när vi nominerar personer till olika styrelser osv.

Jag hälsar än en gång med tillfredsställelse att målsättningen är att vi icke skall tvingas tillgripa lagstiftning.

Jag vill vidare understryka det som utredningen skrev om forskning. Jag tror att en sådan är mycket viktig. Nu när vi äntligen vågar tänka och tala om att män och kvinnor är litet olika är det också viktigt att vi får veta litet mera om varandra, om hur man uppfattar sin omvärld och gör sina prioriteringar. Jag tror att det skulle bidra till en mycket större förståelse även av de frågor som vi här diskuterar. Jag vill understryka att det som framhölls av utredningen var bra.

Anf. 8 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Jag tycker precis som de andra kvinnor som yttrat sig i debatten att det var bra att få höra Anna-Greta Leijon säga något om vad vi kan förvänta oss från regeringen och om vad som är på gång i frågan om kvinnorepresentationen. Det är mycket viktigt att partierna, som motionsvägen och från denna talarstol kan argumentera i dessa frågor – det är ju framför allt kvinnorna som gör det – också försöker gå före och visa att det är möjligt att få med fler kvinnor i arbetet, även i de ledande organen.

Vpk tog som första parti steget att välja in en majoritet av kvinnor i sin partiledning. Jag vill gratulera Folkpartiets kvinnoförbund till att nu ha

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

*Information om vissa
frågor gällande kvin-
norepresentation i stat-
liga organ*

åstadkommit samma sak på sitt landsmöte förra veckan.

Jag har själv varit med om att underteckna en riksdagsmotion som ännu inte har passerat ända fram till denna beslutande församling. Den handlar om kvinnors makt och inflytande och har också undertecknats av Bertil Måbrink. I den finns mycket av det som också tagits upp av professor Birgitta Odén i ett mycket intressant tal när riksdagen öppnades för någon vecka sedan. Vad vi tar upp i motionen är att man när det gäller kvinnors makt och inflytande har både vunnit och förlorat under de senaste 20 åren. Det är också det som Varannan damernas behandlar, framför allt det som vi har förlorat. Kvinnorna kan sägas ha förlorat i organisationsvärlden men kanske ändå har vunnit en del i den folkvalda församlingen. Det finns en rad studier som pekar på detta.

Även om jag tycker att det var mycket bra att Anna-Greta Leijon kom hit och tog upp den här frågan, måste jag säga att jag är litet besviken över att det inte kommer att bli något förslag till lagstiftning – jag uppfattade det i varje fall så. Jag har både i den av mig undertecknade motionen och tillsammans med övriga vpk-kvinnor i vårt kvinnopolitiska utskott tagit upp dessa frågor, liksom även i vårt kvinnopolitiska utskotts remissyttrande över betänkandet. Vi tycker att det är helt klart att lagstiftning behövs. Enligt vår uppfattning är förslagen bra, men man bör inte vänta med ett principbeslut i lagstiftningsfrågan. Vi tycker att det är dubbelbottnat att tassa runt den mest kontroversiella frågan. Det är klart att många, många organisationer och organisationsmedlemmar är negativa till lagstiftning och hellre vill fortsätta med den frivillighet som hittills inte har lett tillräckligt långt. Dessa organisationer är väldigt ofta patriarkaliskt dominerade; det är därför de reagerar som de gör. Det är viktigt att just därför visa en bestämd uppfattning i de här frågorna.

Det förslag som steg för steg skulle leda fram mot lagstiftning, om de olika stegen inte leder tillräckligt långt, är dubbelbottnat på det sättet att man i texten talar om att man kanske inte heller den här gången kommer att nå målet. Nu är det på tiden att tala om, och det vore klarare, att riksdagen är beredd att fatta beslut i lagstiftningsfrågan.

Jag vill sluta mitt inlägg med några frågor till Anna-Greta Leijon. Det är viktigt med information, och det låter bra att informationen kommer ut snabbt, men vi måste få reda på vilka projekt man kommer att prioritera. Hur ser de projekten ut? Vilka kan få projektpengar? Kan organisationer, politiska partier, partiernas kvinnoförbund, kvinnopolitiska utskott osv. få del av dessa pengar?

Anf. 9 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Utredningen Varannan damernas har varit ute på en bred remiss och fått ett mycket bra gensvar. Det är den värd, tycker jag. Vi som jobbar med jämställdhet har upprörts över den svaga kvinnorepresentationen – nu har vi fått svart på vitt. Man kan onckligen se en klar tendens att andelen indirekt valda kvinnor bara är hälften så stor som andelen direkt valda, 15 resp. 30 %. Synlighet och konkurrens är viktiga faktorer. Där representationen är synlig finns det fler kvinnor. Hur representationen egentligen är fördelad mellan kvinnor och män är väl känt bland oss här i riksdagen, men jag tycker att det är angeläget att förhållandena blir kända

också bland allmänheten. Det finns faktiskt en hel del människor som tror att vi har en jämställd representation och att vi lever i ett jämställt samhälle. Det gäller för oss alla att upplysa om hur verkligheten ser ut.

Jag tycker också att det är oerhört angeläget att staten som arbetsgivare går före. Det är lindrigt uttryckt sorgligt att landets civilminister eventuellt skall ha brutit mot medbestämmandeavtalet om att en plan för jämställdhetsarbetet skall upprättas varje år. Det pågår för närvarande förhandlingar i den tvisten, men bara misstanken om brister i det avseendet är allvarligt nog.

Röj undan hindren, säger man i utredningen, och har en lång rad olika förslag. Det är bra. Utredningen slutar med åtta förslag om hur man skulle kunna nå målet varannan kvinna.

Folkpartiet har i sin jämställdhetsmotion i år pekat på att rekryteringen av kvinnor bl. a. i de utredningar som regeringen själv svarar för är mycket dålig. Det finns t. ex. bara 4 % kvinnor som kommittéordförande och 14 % kvinnor bland experterna. Det är alltså viktigt att staten här går före.

I vår partimotion om jämställdhet har vi ungefär 25 krav på hur man skall förbättra jämställdheten. Tre av kraven tar upp just kvinnorepresentationen. Vi vill ha tidsbestämda mål, en årlig redovisning och en skärpning av jämställdhetsförordningen.

Alla de här kraven finns med, i varierande grad, bland rapportens förslag. Jag tycker det skulle vara bra om vi nu kunde få ett klart besked från Anna-Greta Leijon att de här tre förslagen tillhör det som är grundtankar och att socialdemokraterna med andra ord kommer att bifalla folkpartiets förslag på dessa tre punkter.

Jag tycker det är viktigt att hålla i gång den här debatten. Det handlar ju i högsta grad om att förändra attityder och om att försöka göra det mer praktiskt möjligt för kvinnor att ta på sig uppdrag.

Jag tror att alla de som har jobbat med utredningen har förväntat sig att det skulle komma en proposition eller någon annan form av förslag från regeringen. Jag vill därför fråga Anna-Greta Leijon varför man inte skulle kunna komma med ett sådant förslag snabbt, under höstens lopp. Jag tror det skulle vara bra, för då skulle vi verkligen få klarhet i var de politiska partierna står i de här frågorna. Remissinstanserna har varit positiva, men debatten i dag visar ju att vi har litet olika uppfattning. Det borde i allra högsta grad vara en fördel om regeringen i ett sådant här arbete verkligen kunde känna att man har riksdagen bakom sig.

Anf. 10 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Herr talman! Betecknande för stämningen bland kvinnorna i landet i dag är en otålighet att få ta initiativ till "demokratisk dans". Vi vill med andra ord ta vårt ansvar i den demokratiska processen och vara med om att besluta om hur vi skall ha det i vårt land och i våra län.

Därför vill jag tacka kvinnorepresentationsutredningen för ett mycket gott arbete, som har gett stort gensvar ute i landet. Utredningen har fått fart på debatten om kvinnorepresentationen, och ur debatt och diskussion kommer ofta mycket gott och matnyttigt.

Jag vill också betona det utomordentliga initiativ jämställdhetsministern tar i dag. Det är ett första steg. Det återstår sedan flera steg, innan vi når

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

*Information om vissa
frågor gällande kvin-
norepresentation i stat-
liga organ*

målet jämn könsfördelning, som vi ju alla är överens om.

Det är inte ofta vi får se så snabba resultat av en utredning. Precis som Anna-Greta Leijon tycker jag att det är viktigt att vi inte tappar tempo nu när opinionen och organisationerna är medvetna om det nödvändiga i att kvinnornas andel i de statliga organen ökar. Vi står också inför nomineringar i samband med de allmänna valen till kommuner och landsting, och den allmänna debatten kan naturligtvis påverka nomineringarna, så att kvinnorepresentationen ökar även här. Det är, som vi vet, nödvändigt.

Det är inget nytt politiskt problem vi nu får möjlighet att ta tag i genom de projekt pengar som kommer att ställas till förfogande. Det är inte heller okontroversiellt. Det är klart att de politiska partierna och de statliga organen redan nu har ett ansvar, som flera talare har sagt, och att det egentligen är någonting de skall ha med i sin vanliga verksamhet att se till att jämställdheten bevakas. Ändå tycker jag det är bra att vi som jämställdhetsministern avser ställer projekt pengar till förfogande. Metoden med projektmedel har ju prövats tidigare i jämställdhetsarbetet, och det har gett resultat.

Emellertid har vi nu kommit så långt att det finns en enighet om att de bägge könen har lika mycket att tillföra beslutsprocessen i alla organ och inom alla samhällsområden. Denna medvetenhet hos alla parter måste också nödvändigtvis leda till att kvinnor och män snarast – senast inom en tioårsperiod men gärna tidigare – har lika många platser i statliga organ men också i alla andra beslutande organ i samhället.

Jag vill särskilt betona vad utredningen skriver om projektarbetet, nämligen att man skall utgå från förutsättningarna i länen och att man skall använda sin fantasi. Vidare skall projektarbetet ske på ett prestigelöst sätt, som utredaren så fint skriver.

Herr talman! Till sist vill jag betona att jag ser fram emot de förslag som regeringen kommer med till våren. Dessutom ser jag fram emot konkreta resultat i form av en ökad kvinnorepresentation, som måste komma inom de allra närmaste åren.

Sedan vill jag framhålla att även jag ju tillhör ett parti som har lyckats med en ganska ordentlig uppryckning på sin senaste kongress i vad gäller kvinnorepresentationen. Över 40 % kvinnor kom med i partistyrelsen. Vi är synnerligen många som är mycket mycket tacksamma för det.

Sedan finns det i mitt parti många som vill gå fram betydligt fortare. Jag tror att enda sättet att möta den opinionen är att – som vi nu kan göra – visa att kvinnorepresentationen ökar steg för steg vid varje nomineringstillfälle.

Jag vill avsluta med några rader som Anita Nilsson från Luleå en gång skrev i en länsstyrelserapport: Kvinnor kan simma motströms med en ros i munnen. Det finns inga omöjligheter. Oh, vilka möjligheter!

Anf. 11 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Det är många kloka saker som har sagts i den här debatten. Jag förstår dock att debattiden egentligen är slut, och därför skall jag fatta mig kort och inte kommentera allt.

Ett par saker tycker jag är mycket viktiga. Man har återkommit till dem i flera inlägg. För det första gäller det synligheten. Vi vet ju att kvinnorepresentationen blir mycket bättre i de val där man kan se resultatet, där

resultatet alltså redovisas offentligt – för massmedia och allmänheten. Den saken tog Marianne Andersson och flera andra upp. Jag tror att det är riktigt som Charlotte Branting sade, nämligen att allmänheten måste upplysas om hur dåligt det faktiskt förhåller sig ibland. Det är ju en del av påtryckningsarbetet. Att lyfta fram de osynliga valen och låta dem bli synliga är i sig ett bra sätt att arbeta med dessa frågor.

För det andra är det mycket viktigt att stryka under det som Ingrid Hemmingsson sade om kompetensen och sättet att värdera kunskaper och erfarenheter. Uppenbarligen utnyttjar vi inte alls den kompetens som finns bland Sveriges kvinnor – många gånger av slentrian eller på grund av fördomar. Jag är övertygad om att man kommer att finna att det resonemang som hörs – att det inte går att välja en kvinna, därför att det inte finns några kvinnor med utbildning och erfarenhet – är ett felaktigt resonemang, om man verkligen gör en djupdykning.

Vi har ju sett att kvinnorna i många sammanhang, där vi har tvingat fram kvinnorna verkligen kan sköta sina uppdrag på ett mycket bra sätt. Förmodligen känner oerhört många kvinnor att det är viktigt att de sköter sina uppdrag också av den anledningen att de utgör en del av kvinnorörelsen och att de har del i kampen för en jämnare fördelning.

Självfallet menar både jag och övriga i regeringen att alla riksdagspartier skall komma med sina synpunkter. Det gäller ju att få klarhet i vad alla tycker. Därför kommer vi tillbaka till riksdagen i den här frågan under våren.

Från början hade jag för avsikt att åstadkomma något under hösten. Men dels har vi inte fått in alla remissvar ännu, dels fann vi att vi kunde klara en hel del av de förslag som vi omedelbart måste få fram utan att omedelbart gå till riksdagen. Därför har vi nu för avsikt att gå igenom också de många extraförslag som har kommit in i och med de olika remissinstansernas svar och försöka få fram ett riktigt bra underlag för en senare behandling av den här frågan i riksdagen.

Viola Claesson och Ingrid Hemmingsson hänvisade till mitt yttrande om lagstiftning. De tolkade detta kanske på ett annat sätt än jag hade avsett när jag redovisade min och regeringens uppfattning. Jag vill läsa upp vad utredningen säger i sitt förord, därför att jag tycker att det är mycket bra. Jag tror också att det ger uttryck för vad synnerligen många kvinnor anser. Det står så här:

”I den debatt som föranletts av våra delbetänkanden har frågan om tvingande åtgärder i form av lagstiftning eller skärpningar i regeringens förordningar givit upphov till häftiga uttalanden och stort motstånd.

Det är vår orubbliga uppfattning att ett snabbt resultat endast kan åstadkommas med tvingande åtgärder. Trots detta har vi i våra förslag valt den ’mjukare’ vägen beroende på vår tillit till parternas försäkringar om att man bara behöver lite mer tid. Därför föreslår vi att regeringen fram till 1992 ger de nominerande organisationerna chansen att konkret visa sin goda vilja. Som stimulans föreslår vi en treårig projektverksamhet. Vi menar att vi då givit alla berörda en ärlig chans att visa att man verkligen menar allvar med sina uttalanden. Vi anser att målet om en jämn könsfördelning kan uppnås inom en tioårsperiod.”

Ställningstagande till en lagstiftning eller inte skall enligt utredningens

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

*Information om vissa
frågor gällande kvin-
norepresentation i stat-
liga organ*

förslag göras senare. Det finns många som tror att det inte går att komma ifrån en sådan – utredningens företrädare ligger närmast på den linjen.

Jag uttryckte en förhoppning om att 30-procentsgränsen skall nås 1992, men då måste alla verkligen ställa upp. Arbetet måste börja omedelbart, och det fordras mer än allmänna uttalanden – det fordras ett konkret arbete ute på fältet.

Projekt är kanske inte det allra bästa, som Marianne Andersson sade. Utredningens överväganden och den breda uppslutning som förslaget om projektverksamhet har fått bland remissinstanserna talar dock för att en sådan skall prövas, så snart som möjligt och med stort allvar. Jag håller med Marianne Andersson om att det naturligtvis fordras oändligt mycket mer än detta projekt för att målet skall uppnås.

Vilka typer av projekt som skall ges stöd är det för tidigt att uttala sig om i dag. Det är min avsikt att efter diskussioner i jämställdhetsrådet komma fram till ett ställningstagande i den frågan. Jag räknar alltså med en omfattande debatt och bred uppslutning från alla inblandade parter i fråga om hur denna projektverksamhet skall drivas.

Anf. 12 TALMANNEN:

Avsikten med ett sådant meddelande som nu har lämnats är att ledamöterna skall kunna ställa kompletterande frågor och inte att föra en allmänpolitisk debatt kring dem.

Anf. 13 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Jag vill helt kort säga att jag tolkar Anna-Greta Leijons inlägg så, att en proposition i dessa frågor kan förväntas till våren. Det är bra, även om det hade varit bättre om den hade kommit nu i höst.

Jag fick inte svar på mina frågor om huruvida de socialdemokratiska ledamöterna kommer att biträda förslaget att sätta upp tidsbestämda mål för en bättre kvinnorepresentation, där regeringen själv kan påverka detta, och att det görs årliga redovisningar av hur kvinnorepresentationen förbättras. Det vore bra om jag kunde få ett klart svar på den frågan av Anna-Greta Leijon.

Anf. 14 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Avsikten är att regeringen till våren skall återkomma till dessa frågor. På flera punkter delar jag naturligtvis den uppfattning som Charlotte Branting ger uttryck för, men regeringen måste hinna med det formella beredningsarbetet, vilket vi ännu inte har hunnit med, bl. a. beroende på att remissarbetet inte är avslutat.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 15 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Gullan Lindblad har frågat mig om regeringen har beviljat eller kommer att bevilja medel till en aidschef vid socialstyrelsen och när vederbörande i så fall kan börja sitt arbete.

Socialstyrelsen skall inom ramen för sina allmänna resurser utöva högsta tillsynen över smittskyddsarbetet i riket. Regeringen har emellertid i särskild ordning ställt 4 milj. kr. för budgetåret 1987/88 till socialstyrelsens förfogande för en basorganisation m. m. för arbetet med aidsfrågorna. Styrelsen har möjlighet att inom ramen för anvisade medel själv besluta om organisationen för aidsbekämpningen.

En framställning från styrelsen om ytterligare medel för ändamålet prövas i samband med pågående budgetarbete.

Anf. 16 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret, men jag kan inte dölja min besvikelse över innehållet i svaret.

Anledningen till min fråga var att vi vid socialstyrelsens sammanträde den 25 september fick reda på att regeringen inte besvarat en framställan styrelsen gjort till regeringen i maj månad. Jag tyckte att det hade gått lång tid och hade all anledning att klandra regeringen för denna långa väntan. Dess värre får jag nu veta att vi skall vänta ända till nästa års budgetbehandling, innan vi får svar. Detta är djupt otillfredsställande. Aidsfrågan är ju en av vår tids absolut största frågor, och vi vet att antalet sjuka fördubblas varje år. Allt vad som kan göras nu kommer vi att ha glädje av i framtiden.

Visst gör aidsdelegationen ett bra arbete, men det är ändå socialstyrelsen som står för vardagsknoget – de mindre spektakulära uppgifterna – och här finns stora eftersatta behov. Det är gott och väl med de 4 milj. kr. som har anvisats, men vad socialstyrelsen skulle ha behövt är en sammanhållande chef på verksledningsnivå. Det finns nämligen stora grupper hörselskadade, psykiskt utvecklingsstörda och andra som i dag mer eller mindre ropar efter information. Till detta arbete räcker inte socialstyrelsens pengar eller andra resurser. Dessa anslag skall också jämföras med de 60 miljoner – om jag inte misstänker mig – som står till aidsdelegationens förfogande för information.

Jag hoppas verkligen att regeringen tänker om på denna punkt. Jag vill i varje fall ställa en fråga: Kan vi förvänta oss att denna fråga kommer att behandlas positivt, så att vi får en aidschef i socialstyrelsen nästa år?

Anf. 17 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Som framgår av mitt svar är det socialstyrelsen själv som avgör hur arbetet skall organiseras med de medel som ställs till förfogande.

När det gäller arbetet med aidsfrågorna har aidsdelegationen en samordnande funktion. Men, Gullan Lindblad, det är inte bara socialstyrelsen som har en viktig funktion i det arbetet, det har skolöverstyrelsen, det har de 27 sjukvårdshuvudmännen och det har landets kommuner. Jag vill påstå att vardagsarbetet och vardagsslitet med dessa frågor sker inte i första hand i Stockholm utan på olika håll ute i landet.

Om en aidschef vid socialstyrelsen

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

Om villkoren för förtidspension i vissa fall

Anf. 18 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Det sista kan jag visst hålla med om. I det här arbetet är det viktigt att vi alla engagerar oss. Men det är ändå oerhört viktigt att arbetet i socialstyrelsen bedrivs effektivt. I dag skall byråchefen vid hälsoskyddsbyrån ansvara både för miljö- och samhällsmedicinska frågor och för smittskyddsfrågor och dessutom för cancer- och hälsoregistren. Då är det inte möjligt att bedriva det effektiva aidsarbete som man skulle kunna göra om man hade en särskild chef för de frågorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1987/88:52 om villkoren för förtidspension i vissa fall

Anf. 19 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Göte Jonsson har frågat mig om vilka åtgärder jag ämnar vidta för att förtidspension inte skall beviljas på felaktiga grunder. I sin fråga framhåller Göte Jonsson att den för spioneri dömd Stig Bergling förefaller ha erhållit förtidspension på felaktiga grunder.

Rätt till förtidspension har den person vars arbetsförmåga på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan är nedsatt med minst hälften och nedsättningen kan anses varaktig. Att personen i fråga är dömd till fängelsestraff har, oavsett brottets art, ingen betydelse för bedömningen av rätten till förtidspension.

Om arbetsförmågan väsentligt förbättras för den som uppbär förtidspension skall pensionen dras in eller minskas med hänsyn till förbättringen.

Beslut i förtidspensionsärenden fattas av socialförsäkringsnämnden eller, före 1987 som i detta fall, av pensionsdelegationen. Som grund för sitt beslut har nämnden läkarutlåtanden och försäkringskassans utredning i ärendet.

Finns det sannolika skäl för att förtidspensionen bör dras in eller minskas kan försäkringskassan besluta att pensionen inte betalas ut i avvaktan på att socialförsäkringsnämnden fattar ett slutligt beslut.

I ett beslut om förtidspension finns det alltid inslag av bedömning. Det är också av den anledningen som besluten fattas av ett förtroendemannaorgan och inte av en tjänsteman på försäkringskassan. Detta är en väl fungerande beslutsordning, och jag anser inte att det inträffade föranleder någon åtgärd avseende försäkringsadministrationen och inte heller avseende villkoren för rätt till förtidspension.

Anf. 20 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret, men jag måste redan inledningsvis säga att jag inte är nöjd med det.

I januari 1984 förtidspensionerades Stig Bergling. Grunderna för detta beslut är sekretessbelagda. Jag skulle vilja fråga statsrådet om statsrådet är beredd att här i dag på något sätt redovisa de grunder på vilka besluten fattades. Den 9 oktober 1987 upphävdes beslutet provisoriskt i avvaktan på slutligt ställningstagande.

Herr talman! För det första menar jag att det faktum att beslutet

provisoriskt har upphävt tyder på att Stig Bergling uppburit pension på felaktiga grunder och att det i varje fall föreligger misstanke om detta.

För det andra: Stig Bergling har betecknats som landets farligaste fånge. Han har ådömts lagens strängaste straff. Han har förrätt sitt land på ett skändligt sätt. Den pension som Bergling har fått har baserats på de ersättningsgrunder som förelåg när han arbetade inom säkerhetstjänsten. Således har Bergling fått betalt retroaktivt för att han missbrukat jobbet och förrätt landet. Det är inte underligt, herr talman, om hederliga svenska medborgare – de som arbetar och sliter dagligen för att vårt allmänna trygghetssystem skall fungera – upplever detta som djupt kränkande. Under denna tid har Bergling tillförsäkrat sig över 150 000 kr. förutom att han har fått mat och husrum. Är detta rimligt, fru statsråd? Jag anser personligen att det är orimligt.

För det tredje: Stig Bergling har uppburit pension samtidigt som han har arbetat. Tydligen är det så – och jag vill fråga statsrådet om mina uppgifter är riktiga – att Bergling har arbetat också efter det han började uppbära sjukpension. Min fråga är också om han har favoriserats i förhållande till andra fångar. Är det praxis att fångar erhåller pension samtidigt som de arbetar? Har i så fall inte Bergling favoriserats i förhållande till andra, hederliga svenskar, för vilka strikta regler tillämpas när det gäller förtidspension?

Anf. 21 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Låt mig än en gång anföra att det inte är regeringen som beslutar om förtidspension. Det är socialförsäkringsnämnden, och i detta fall pensionsdelegationen som är sammansatt av förtroendemän och även av politiker, som fattar dessa beslut. Dessa myndigheter fattar beslut efter utredning och på grundval av läkarintyg från specialister. Enligt vad jag har inhämtat har detta fall från försäkringsmässig synpunkt varit ett klart fall utan anmärkningsvärda inslag.

Att förtidspensionen provisoriskt har dragits in grundar sig på det förhållandet att man har fått vissa andra upplysningar om situationen. Man är pensionsberättigad, även om man är intagen på kriminalvårdsanstalt. Då betalas endast 30 % av folkpensionen ut. ATP betalas ut utan någon nedsättning.

De uppgifter som Göte Jonsson har om att vederbörande samtidigt har haft förvärvsarbete är uppgifter som jag inte kan bekräfta. Jag kan bara framföra de upplysningar jag har fått från försäkringskassan.

Anf. 22 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! På våra fängvårdsanstalter har man inga höga löner. Man har ungefär 8 kr. i timmen om man sköter sig och jobbar ordentligt. Det innebär att man kan jobba ihop till 300–350 kr. i veckan. Enligt de uppgifter jag har fått har Bergling jobbat ihop i genomsnitt 100–200 kr. i veckan. Det skulle också gälla efter det att han erhållit sjukpension. Han har således inte varit någon särskilt flitig arbetare i kriminalvårdens vingård. Tydligen har han varit effektivare som spion och som reseadministratör.

För att en vanlig hederlig svensk skall få förtidspension måste hans

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

*Om planerna på fasta
förbindelser över Öre-
sund*

arbetsförmåga vara nedsatt med fem sjättedelar. Om mina uppgifter är riktiga är det alldeles uppenbart att Berglings arbetsförmåga inte varit nedsatt med fem sjättedelar; hans inkomst har hela tiden kunnat ligga bara något under genomsnittsinkomsten för dem som är intagna på fångvårdsanstalter. Skall de som sitter på fångvårdsanstalter kunna få förtidspension skall, menar jag, grunderna i rimlighetens namn inte vara generösare för dem än vad de är för folk i allmänhet.

Anf. 23 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag hör att Göte Jonsson tvivlar på sina egna uppgifter, och mina uppgifter är riktiga. Jag tycker att man i Sveriges riksdag skall föra fram uppgifter som är riktiga.

Förtidspension beviljas på precis samma grunder vare sig man är intagen på en fångvårdsanstalt eller arbetar ute i samhället. Samma regler gäller, och jag har inte uppfattat att Göte Jonsson i den här kammaren har aktualiserat något förslag om att förändra reglerna för erhållande av förtidspension.

Anf. 24 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Det är faktiskt riksdagsledamöternas rätt att ställa frågor om man är osäker på de uppgifter man har fått. Då väntar man sig att ansvarigt statsråd kan lämna besked i de frågor man aktualiserar. Därför har jag ställt frågan till statsrådet: Är det rimligt att Sveriges farligaste fånge, som är dömd till livstidsstraff, får en förtidspension som är så generös och som till på köpet vid en eftergranskning har ifrågasatts med avseende på den tid för vilken den har utgått?

Personligen tycker jag att det här fallet bör föranleda en översyn av gällande regler när det gäller kvalificerade fångar. Jag tycker att det visar att reglerna behöver ses över. Därmed menar jag givetvis inte att reglerna för förtidspensionering för svenska folket i allmänhet behöver ses över – jag litar på att svenska folket är ärligare när det gäller att redovisa sina grunder när man begär förtidspension.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1987/88:33 om planerna på fasta förbindelser över Öresund

Anf. 25 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Per Stenmarck har frågat mig om jag är beredd att ge en redogörelse för vilken tidsplan regeringen nu kommer att följa i fråga om det fortsatta arbetet med fasta förbindelser över Öresund.

Som jag tidigare sagt här i riksdagen har någon tidsplan aldrig fastlagts för byggandet av en fast Öresundsförbindelse. Däremot har den danske trafikministern och jag, mot bakgrund av Öresundsdelegationens bedömningar av byggnadstiden m. m. och under förutsättning av ett snabbt beslut i den svenska riksdagen resp. det danska folketinget, ansett det möjligt att en fast förbindelse skulle kunna stå färdig år 1995.

Öresundsdelegationens senaste betänkande remissbehandlas för närvarande. Arbetet med att sammanställa och utvärdera remissvaren kommer att pågå in på nästa år och annat arbete rörande Öresundsförbindelsen kommer att bedrivas parallellt. Samtidigt planeras inom det socialdemokratiska partiet ett s. k. rådslag om de fasta förbindelserna.

Sammanfattningsvis vill jag säga att när de nu pågående kompletterande utredningarna och diskussionerna är slutförda kommer regeringen att ta ställning till frågans vidare hantering.

Anf. 26 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret.

För litet mer än en vecka sedan läste statsministern upp regeringsförklaringen inför kammaren. Han förklarade där bl. a.: "Arbetet på att lösa frågan om fasta förbindelser över Öresund fortsätter."

Det förtjänar att understrykas att detta arbete nu är inne på sitt andra sekel. För nästan på dagen två år sedan hade jag en liknande frågedebatt med kommunikationsministern i detta ärende. Anledningen till frågan var densamma då som nu: tveksamhet om vad regeringen egentligen anser i ärendet. Jag hade frågat om regeringen tänkte fullfölja arbetet med att etablera fasta förbindelser över Öresund. Svaret var otvetydigt ja. Målet var en regeringsöverenskommelse mellan Danmark och Sverige.

Min fråga blir därför: Kan kommunikationsministern svara lika otvetydigt ja på denna fråga som den 24 oktober 1985?

När jag den gången bad om ett förtydligande om vilken tidsplan kommunikationsministern räknade med, hänvisades till att det var den danska behandlingen som orsakat tidsförskjutningen. Det går inte att säga detsamma nu.

I ett svar till Sten Andersson i Malmö förra veckan sade kommunikationsministern att en försening på något år inte kan spela så stor roll. Jag vill påpeka att det kan betyda skillnaden mellan etablering eller inte etablering, investering i Sverige eller investering utomlands.

Låt mig därför få avsluta med att fråga: Vilken tidsplan kommer regeringen att arbeta efter? För någon sådan tanke måste det väl ändå finnas. När kommer förslaget att föreläggas riksdagen?

Anf. 27 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Skillnaden mellan situationen när vi diskuterade för två år sedan och situationen när vi diskuterar nu är ju bl. a. att de flesta nu tycks vara överens om att det bör etableras fasta förbindelser över Öresund. Vad dagens diskussion gäller är hur dessa fasta förbindelser skall se ut – om det skall vara enbart en järnvägsförbindelse eller både en järnvägsförbindelse och en landsvägsförbindelse, om det skall vara en bro eller om det skall vara en tunnel. Det kan utan tvivel med hänsyn till tidigare diskussioner, där tanken på fasta förbindelser över huvud taget har ifrågasatts, betraktas som ett framsteg.

Vi avser nu att göra en analys av tunnelalternativet. Därefter får det bli en ny diskussion på grundval av bl. a. det remissmaterial som kommer in. Regeringsförklaringen gäller givetvis även i det här avseendet.

Anf. 28 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag tackar för det kompletterande svaret, som jag tycker var ett steg i rätt riktning. Det är uppenbarligen så, att regeringen fortfarande arbetar efter den linjen att det skall komma till stånd någon form av fast förbindelse.

Jag respekterar givetvis att socialdemokraterna har behov av att diskutera frågan. Det råder delade meningar inom socialdemokratin, och det råder delade meningar inom moderata samlingspartiet. Det är ingenting som jag tycker att vi behöver skämmas för. Men nu är faktiskt diskussionen inne på det andra seklet. Fortsatt långhalning av frågan är, som jag ser det, ytterst förödande. Frågan är färdigutredd. Låt oss därför så snabbt som det över huvud taget är möjligt gå till beslut i ärendet. Om vi skall fortsätta att diskutera frågan tills alla är eniga, så kan vi nog fortsätta i hundra år till.

Överläggningen var härmed avslutad.

**12 § Svar på fråga 1987/88:38 om trafikproblemen med anledning av
rasrisk i Munkedal**

Anf. 29 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Leif Olsson har frågat mig om vad regeringen avser att vidta för åtgärder för att säkra trafiken på Europaväg 6 genom Munkedal.

Ansvar för driften och skötseln av de statliga vägarna åvilar vägverket. Som en första åtgärd har hastigheten på det aktuella avsnittet på väg E 6 sänkts. Vägverket avser att schakta ner vägen liksom området mellan väg E 6 och Örekilsälven för att säkerställa stabiliteten.

Jag förutsätter att vägverket genomför de åtgärder som är nödvändiga för att säkra trafiken på väg E 6 genom Munkedal.

Anf. 30 LEIF OLSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

För drygt en vecka sedan rasade 3 000 kubikmeter jord ner i Örekilsälven. Risk för ytterligare ras är så stor att vägkoner har satts upp på en vägsträcka av 600 meter för att man skall få ner hastigheterna.

Man har lagt in larmslingor i jorden för att varna för inträffat ras och på sätt stoppa trafiken. Man har vakt dygnet om för att bevaka trafiken. Det handlar om en Europaväg med mycket stor trafikintensitet, bl. a. mycket tung trafik till och från Norge.

Ett ras i Munkedal skulle få ytterst allvarliga konsekvenser, eftersom möjligheterna att leda trafiken på näraliggande eller intilliggande vägar är praktiskt taget inga, något som jag tror att kommunikationsministern personligen känner till.

Ansvar i den här situationen ligger givetvis hos de statliga myndigheterna, och självfallet skall inte en enskild kommun drabbas hårt ekonomiskt för att trafiken på en Europaväg skall räddas.

Jag väckte i våras en motion om den här frågan och fick då ett svar av riksdagen, som biföll trafikutskottets hemställan i betänkande 24. Utskottet

skrev: "Om så bedöms erforderligt kommer vägverket – inom ramen för sitt ansvar som väghållare – att vidta åtgärder för att säkra trafiken på Europavägen."

Anser kommunikationsministern att det är, som det heter i utskottsbetänkandet, erforderligt att vägverket i dag vidtar de åtgärder som behövs för att säkra trafiken genom Munkedal, dvs. att plocka fram de pengar och de resurser som är erforderliga för att eliminera de risker som i dag uppenbarligen är så stora där uppe?

Anf. 31 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jag kan helt kort säga att vägverket redan är i gång med detta arbete. Man räknar med att arbetet kan bedrivas så att det kommer att vara avslutat före semestertrafiken nästa år. Så de åtgärder som är nödvändiga att vidta kommer man att vidta.

Anf. 32 LEIF OLSSON (fp):

Herr talman! Kommunen har redan i dag utgifter med anledning av trafikproblemen, och enligt uppgift har räddningsverket sagt nej till att hjälpa kommunen. Kommunen har fått beskedet att vänta på utdelning när regeringen t. ex. i december fördelar anslag för att förebygga jordskred.

Men det är ju så, herr kommunikationsminister, att just nu pågår de stora höstregnen som mättar lerlagren och dramatiskt ökar risken för ytterligare ras i området. Det kan bli så att vägmästaren måste stänga av trafiken på E 6 och på Bohusbanan, med allt vad det innebär. Det är orimligt att en liten kommun skall stå ensam inför det rashot som föreligger.

Var någonstans i Europa kan man hitta skyltar på en stor och viktig Europaväg där det står att det råder hastighetsbegränsning på grund av skredrisk?

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1987/88:41 om motorvägsbyggandet i Bohuslän

Anf. 33 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Viola Claesson har frågat mig om jag i konsekvens med SAP-kongressens beslut om att rådslagsbehandla Öresundsbroprojektet är beredd att gå opinionen i Bohuslän till mötes genom att återkalla regeringsbeslutet om motorvägsbyggandet?

Arbetsplanerna för byggande av motorväg på sträckan Stenungsund–Uddevalla i Bohuslän prövades av regeringen den 3 september i år. Regeringen, som delade länsstyrelsens och vägverkets bedömningar, fastställde arbetsplanen.

Någon omprövning av regeringens beslut är inte aktuell.

Anf. 34 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Tack, Sven Hultström, för svaret. Jag tycker att det var väldigt negativt. Birgitta Dahl lovar ständigt grönnare skogar, medan finans-

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

Om motorvägsbyggnaden i Bohuslän

och kommunikationsdepartementen håller mera på det gamla löftet till Volvochefen om att bygga en motorväg.

De som kämpar just nu mot den tvåmila motorvägen i Bohuslän har ett mycket starkt stöd. Genom trädadoptioner har allmänhet och organisationer i hela landet visat att den civila olydnaden från trädkramarna uppfattas som moraliskt riktig.

Själv anser jag att den aktion i Ödsmål, några mil från Ljungskile, som inleddes för litet mer än en vecka sedan borde ha varit den signal till ödmjukhet från regeringens sida som många hoppats på. I stället, herr talman, bestämdes det största polisuppbåd som Bohuslän någonsin skådat, som om vägverket hade att göra med Sveriges värsta förbrytare. Jag vill låna några fina rader ur miljöministerns starkt känsloladdade och viktiga tal på SAP-kongressen:

”Och kamrater, det är just upproriska vi måste vara om vi skall lyckas avvärja hoten mot vår överlevnad, på samma sätt som våra far- och morföräldrar övervann de hot, som plågade dem.”

Sven Hulterstöm! Jag känner personligen många av de upproriska – mest de utanför socialdemokratin, som i årtal kämpat för att få regeringar av olika kulörer att inse att miljökatastrofer närmar sig om inget radikalt görs.

Ansluter sig Sven Hulterstöm till uppmaningen från Birgitta Dahl om upproriskhet? Vad har Sven Hulterstöm egentligen att säga till dem som kämpar i Ljungskile och Ödsmål mot motorvägen?

Anf. 35 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Viola Claesson fortsätter att kalla denna väg för Volvos väg och låtsas att hon inte är medveten om att man har lagt ned en hel varvsindustri i Uddevalla och att det är bakgrunden till att detta beslut har fattats.

Vägen är inte ett löfte till företaget Volvo utan ett löfte till Uddevalla kommun, att man skulle göra någonting åt infrastrukturen i detta område i samband med nedläggningen av Uddevallavarvet.

Det finns olika åsikter om byggandet av denna väg, men vi måste tillämpa den decentraliserade beslutsprocess som finns i fråga om vägplanering. Den innebär att projektet har behandlats i de båda berörda kommunerna. I Stenungsunds kommun har såvitt jag vet praktiskt taget ingen som helst oenighet funnits om detta vägprojekt. I Uddevalla har man haft delade meningar, inte om det skall byggas en motorväg, utan om vilken sträckning den skall ha genom Ljungskile. Sådant kan man naturligtvis alltid diskutera.

Det finns dock en bred majoritet i de båda kommunerna bakom motorvägsprojektet. Jag har sagt det tidigare här i kammaren och kan säga det igen, att om dessa båda kommuner kommit till regeringen och sagt att det är omöjligt att dra fram detta vägbygge genom Stenungsund och Uddevalla, då hade vi naturligtvis fått sätta oss ned och diskutera saken med dem. Men detta har de inte sagt. De har tvärtom gång på gång sagt att projektet är angeläget och bör genomföras så snart som möjligt.

Anf. 36 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Uttalandena från olika regeringsledamöter växlar med hur motståndet ser ut, och motståndet har blivit allt starkare. Enligt tidningsuppgifter, som inte dementerats, från 1985 och 1986, om jag inte tar fel – jag kan ta fram dem så småningom – har finansminister Kjell-Olof Feldt talat om att det var ett löfte till Volvochefen att bygga bilfabriken.

För oss som varit med i motståndsarbetet mot ScanLink från början och som gläds åt att den ekologiska medvetenheten i landet ökat så enormt, har det redan från början stått klart att vi aldrig skulle kunna värva den nye kommunikationsministern för vår sak. Sven Hulterström gjorde ju strax före sin utnämning till statsråd uttalanden om att han såg positivt på Gyllenhammars projekt. Det går inte att komma ifrån dessa uttalanden, som inte heller har dementerats. Därför anser jag att det är viktigt att erinra om dem.

Det återstår en fråga: Vad skall de upproriska i Bohuslän kunna vänta sig, om inte regeringen någon gång kan återkalla ett beslut som har väckt så stor upprördhet? De vill bevara och kämpa för miljön, och de vill satsa på järnväg och en trafiksäker väg utan motorvägsbygge.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1987/88:54 om tidpunkten för utnämning av ny generaldirektör för SJ

Anf. 37 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Per Stenmarck har frågat mig när regeringen kommer att utse en ny generaldirektör för SJ.

Regeringen har den 1 oktober beslutat utse en ny styrelse för SJ. Styrelsens första uppgift är att framlägga förslag till en ny SJ-chef.

Anf. 38 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för det utdelade fem rader långa svaret.

SJ:s många problem har diskuterats under en lång följd av år. Det ekonomiska resultatet har hela tiden försämrats, folks förtroende för SJ har minskat. Den nuvarande regeringen har tidigare valt att söka lösa problemen genom nedskrivning av statskapital. Från moderat håll har vi hävdat att detta enbart är kosmetika. Vi har därför föreslagit andra lösningar. Att regeringen nu är beredd att pröva andra vägar visar att vi har haft rätt.

SJ delas upp i tre företag, ett banverk för infrastrukturen, ett kommersiellt åkeri på räls som skall hyra tjänster hos banverket och ett bolag, Swed Carrier, som skall ta hand om så att säga övrig verksamhet.

Det är möjligt att man kunde ha gått ännu längre genom en mer offensiv utförsäljning av sådant som ligger utanför den rena järnvägsverksamheten, genom att göra om SJ till ett aktiebolag och genom att åtminstone fundera på möjligheten att släppa in privat kapital.

Jag medger ändå att det är oväntat djärva steg som kommunikationsministern här är beredd att ta och som sannolikt är helt nödvändiga. Det är i detta

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

Om tidpunkten för utnämning av ny generaldirektör för SJ

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

*Om fortsatt byggande
av örlogsfartyg vid
Karlskronavarvet*

perspektiv som frågan om ny chef för SJ skall ses. Även ett järnvägsföretag måste ju ha en kapten på skutan. SJ har fått en ny styrelse, huvudsakligen rekryterad från näringslivet. Det är bra. Men alla satsningar blir bara halvhjärtade så länge det inte finns en högsta ledning. Regeringen har haft mer än ett halvt år på sig. Därför blir min fråga: Kommer regeringens beslut denna månad eller nästa – blir det ens före årsskiftet?

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på frågorna 1987/88:12 och 19 om fortsatt byggande av örlogsfartyg vid Karlskronavarvet

Anf. 39 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Karl-Gösta Svenson har frågat mig om jag är beredd att omgående ta initiativ till att komplettera försvarsbeslutet med ytterligare en ubåtsjaktstyrka och på så sätt klara den prekära situationen på Karlskronavarvet.

Vidare har Göthe Knutson frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit och vad jag tänker göra för att trygga sysselsättningen och kompetensen vid varvet samt tillförsäkra vårt försvar den dokumenterat viktiga och närmast ovärderliga resurs som Karlskronavarvet utgör.

Då frågorna rör samma ämne har jag valt att besvara dem i ett sammanhang.

Riksdagen beslutade i juni 1987 om utvecklingen av totalförsvaret för femårsperioden 1987/88–1991/92. För den militära delen av totalförsvaret angav man en ekonomisk planeringsram och pekade samtidigt ut mål för perioden. Regeringen kommer att stå fast vid försvarsbeslutet.

Låt mig vidare konstatera att uttrycket ubåtsjaktstyrka inte står för ett en gång för alla fastställt innehåll. Ingående enheter och komponenter kan variera. Man får inte heller förledas att tro att förstärkt ubåtsskydd endast är liktydigt med fler fartyg. Riksdagen fastställde i försvarsbeslutet ett antal åtgärder som sammantaget syftar till ett förbättrat ubåtsskydd. Samtidigt avlogs motioner om fler s. k. ubåtsjaktstyrkor.

Såvitt gäller frågan om Karlskronavarvets situation och framtid i övrigt vill jag meddela att chefen för industridepartementet kommer att belysa detta i ett interpellationssvar till Göthe Knutson nästa vecka.

Anf. 40 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

I septembernumret av tidningen Vårt Försvar finns ett antal intervjuer med olika civila "utbåtstipsare" från Sundsvall–Härnösands-området. Rubriken på denna artikel, som är ett citat från en av de intervjuade, lyder: "Reaktion nödvändig, annars minskar försvarsviljan." På tidningens fråga om personerna i fråga skulle rapportera en ny upptäckt svarar någon ett klart nej. Någon annan svarar: Jag vet inte, det beror på omständigheterna och på om marinen får bättre resurser. Motsvarande uppfattning har jag också mött hos människor i min hemtrakt. Det är exempel på tecken som inger oro för framtiden.

Vad gör Sveriges försvarsminister för att möta denna form av uppgivenhet? Det framgår klart av det svar jag fått i dag att det inte är mycket. Det föreligger risk för att denna uppgivenhet i stället förstärks. Marinen får inga nya resurser, kränkningarna fortsätter och vi visar inför öppen ridå att vi inte kan skydda våra gränser på ett fullgott sätt.

Vi har en ubåtsjaktstyrka för att försvara kuststräckan mellan Haparanda och Strömstad. Den viktiga länk som Karlskronavarvet utgör för svenskt försvar och för att vi skall kunna bibehålla ett oberöende gentemot vår omvärld försvagas av den socialdemokratiska politiken. Socialdemokraterna sviker också löftet om en rimlig beläggningssituation för Karlskronavarvet.

Jag vill därför ställa följande kompletterande fråga till försvarsministern: Vad tänker försvarsministern vidta för åtgärder för att stärka vårt marina försvar, så att den typ av uppgivenhet som jag givit exempel på elimineras?

Anf. 41 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Tack för svaret. Låt mig påminna om att försvarsministern har ett säkerhetspolitiskt ansvar, och att varvet i Karlskrona finns med där i det sammanhanget. Låt mig också säga att ett förstärkt ubåtskydd inte endast är liktydigt med fler fartyg. Det sade försvarsministern nyss, och det vet vi.

Det är emellertid förfärligt svårt att jaga främmande ubåtar, om man inte har just den plattform som fartyg utgör. Det är faktiskt för närvarande omöjligt att jaga mer än en ubåt eller att jaga på mer än ett ställe. Det krävs ytterligare resurser för att vi skall kunna jaga ubåtar på två eller flera ställen samtidigt. Inkräktaren och den främmande makten tar dess värre inte hänsyn till våra begränsningar – därav behovet av fler fartyg.

Eftersom försvarsministern var så knapphändig i sitt svar, åtminstone till mig, och hänvisade till industriministerns kommande svar på en interpellation, ber jag att få komma med ett par ytterligare frågor som skulle kunna medföra en komplettering från försvarsministerns sida. Eftersom framtiden för Karlskronavarvet är äventyrad, frågar jag om försvarsministern har övervägt en annan prioritering av de anslag som finns eller beträffande den materielbeställning som man kan tänka sig vid marinen. Det går att omprioritera.

Har försvarsministern, mot bakgrund av den hotfulla situationen för varvet, övervägt att komma med förslag om ytterligare anslag? Vi moderater ställer upp. I vårt krav inför försvarsbeslutet begärde vi ytterligare 2,5 miljarder. Därmed täcker vi en del av detta behov, som det är absolut nödvändigt att täcka för att vi skall kunna klara bl. a. ubåtsjakten.

Anf. 42 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Jag vill påpeka för herr Svenson att just marinen fick mycket stora resursförstärkningar i det senaste försvarsbeslutet. Det torde stå klart för Svenson, om han ger sig tid att studera propositionen och riksdagens beslut i frågan.

Anf. 43 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Marinen har i varje fall inte tilldelats några nya fartyg enligt det beslut som fattades i riksdagen här i våras.

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

*Om verksamheten med
lekmannanämnder/sty-
relser inom försvaret*

Under sommarperioden har vi kunnat konstatera den ena kränkningen efter den andra. Vi har också kunnat konstatera att vi inte har kunnat utöva ubåtsjakt under semestertid. Därför har varken regeringen eller majoriteten i riksdagen tagit fullt ansvar och fattat ett godtagbart försvarsbeslut. Det är inte förenligt med vår neutralitetspolitik att vi inte på ett fullgott sätt kan försvara våra gränser. Jag vidhåller moderaternas krav på ytterligare utökning av antalet marina fartyg för ubåtsjakt. På det sättet skulle också den allvarliga sysselsättningssvackan vid Karlskronavarvet, som blir aktuell från andra halvåret 1988, kunna klaras.

Anf. 44 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag konstaterar att försvarsministern inte ens antydde att han ville försöka svara på mina hövliga frågor. Jag skall därför ställa ytterligare en fråga: Vill försvarsministern överväga att ge Karlskronavarvet chansen att vara med om den beställning av broar till armén som är aktuell, i stället för att lägga beställningen utomlands? Jag vill påminna försvarsministern om att marinen består av flottan och kustartilleriet. Det är kustartilleriet som har fått de pengar som nu försvarsministern tycker utgör en så stor resursökning.

Det finns mycket att säga i detta ärende. Tiden för dessa frågor är ytterligt knapp, åtminstone för frågeställaren. Jag hoppas ändå att detta skall hålla frågan aktuell. Det är jobbigt för Karlskronavarvet, men det varvet måste vi ha kvar, om vår alliansfria säkerhetspolitik skall ha ett reellt innehåll.

Överläggningen var härmed avslutad.

**16 § Svar på fråga 1987/88:34 om verksamheten med lekmannanämnder/
styrelser inom försvaret**

Anf. 45 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Sten-Ove Sundström har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att permanenta verksamheten med lekmannanämnder eller styrelser inom försvaret.

I propositionen om ledningen av den statliga förvaltningen (prop. 1986/87:99) redovisade civilministern, efter samråd med mig, överväganden och förslag rörande lekmannastyrelser i försvarsmaktens centrala myndigheter. I försvarsbeslutspropositionen (prop. 1986/87:95) anmälde jag min avsikt att återkomma till regeringen i fråga om lekmannainflytandet i försvarsmaktens regionala och lokala myndigheter, efter det att riksdagen hade behandlat verksledningspropositionen.

Riksdagen hade inget att erinra mot vad civilministern anförde i verksledningspropositionen. Jag räknar för närvarande med att i 1988 års budgetproposition kunna redovisa för riksdagen regeringens ställningstaganden till lekmannainflytandet i försvarsmaktens regionala och lokala myndigheter.

Anf. 46 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret på min fråga. Låt mig bara säga att försöksverksamheten då det gäller lekmannastyrelser och

lekmananämnder har varit positiv. Arbetet har aktivt underlättats i frågor som berört samarbete mellan kommunen och förbanden i kommunen. Jag kan konstatera att försvarsministern i svaret säger att han ämnar återkomma i nästa års budgetproposition. Det är positivt. Låt mig bara uttrycka förhoppningen att det skall leda till någon form av permanentning av försöksverksamheten, eftersom denna verksamhet fungerat så bra.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

Om förbudet mot användning av stråförkortningsmedel

17 § Svar på fråga 1987/88:36 om förbudet mot användning av stråförkortningsmedel

Anf. 47 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Ingbritt Irhammar har frågat mig om jag kan garantera att de spannmålsprodukter vi nu tvingas importera på grund av den uppkomna bristsituationen inte är behandlade med stråförkortningsmedel.

Förbudet mot användningen av stråförkortningsmedel gäller till årsskiftet, i avvaktan på en rapport från expertgruppen för lägre intensitet i jordbruket. Gruppen skall vara klar med sitt arbete senast den 31 oktober i år.

Förbudet motiveras bl. a. av att kemiska rests substanser från stråförkortningsmedel har kunnat konstateras i livsmedel. Stråförkortningsmedlen är också strategiska när det gäller att bidra till den höga intensiteten i jordbruket och därmed till förurning och övergödning av mark och vatten.

Det är riktigt att vi kommer att få en bristsituation i år för vissa spannmålsprodukter. Det är framför allt i fråga om råg som det blir aktuellt med import. Årets skörd blir låg, och kvaliteten är dålig. Förbudet mot stråförkortningsmedel uppges inte ha spelat någon roll för skördeutfallet, med de extrema väderleksförhållanden som har rått.

Livsmedelsverket har erhållit ytterligare resurser för att från den 1 juli i år utvidga kontrollen av spannmål. Inom verket sker nu en metodutveckling. En metod har nyligen tagits fram för analys av stråförkortningsmedel.

Det kommer således att vara möjligt att kontrollera importen från årets spannmålsskörd, bl. a. med avseende på stråförkortningsmedel. Samma krav som på svenskt spannmål skall med iakttagande av internationella regler ställas på importen av spannmål.

Anf. 48 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret.

Av svaret framgår att det inte kan garanteras att de importerade spannmålsprodukter som vi får ta emot i dag inte har behandlats med stråförkortningsmedel. Faktum är att importerat spannmål över huvud taget inte undersöks i dag, i syfte att mäta halten av restprodukter från stråförkortningsmedel.

I ett svar som jag har fått i dag från livsmedelsverket sägs att säkra analysmetoder ännu inte har utarbetats fullt ut i Sverige. Det är tvärt emot vad Mats Hellström anger i sitt svar. Ingen kontroll sker av importerad spannmål i vad gäller dessa kemikalierester. Regeringen införde det här

Om förbudet mot användning av stråförkortningsmedel

förbudet mot stråförkortningsmedel redan i våras för det svenska jordbruket. Det var fel tidpunkt, ansåg vi i centern. Rågen var redan sådd, gödslad och förberedd för behandling med stråförkortningsmedel. Genom att inte ge bönderna en rimlig chans till omställning kunde dessa inte påverka sin egen situation utan har gjort stora ekonomiska förluster. Samtidigt kan jag konstatera att det svenskaste av svenskt, nämligen knäckebröd, nu tillverkas i huvudsak av importerad spannmål, som med största sannolikhet har behandlats med stråförkortningsmedel i höga doser och dessutom troligen behandlats med andra medel som också är förbjudna i Sverige.

Därför vill jag fråga Mats Hellström: Avser jordbruksministern att verka för att bönderna skall kompenseras för de ekonomiska förluster som de har drabbats av på grund av regeringens agerande? Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att förbättra kontrollen av importerad spannmål?

Anf. 49 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag är litet förvånad över Ingbritt Irhammars kritik av regeringens beslut, som också finns i frågan. Det är verkligen att svänga fort. Centern krävde ju i januari i år att utvecklingen skulle stoppas och att ytterligare användning av dessa medel skulle hindras snarast. Nu skall man ha respekt – nu har det gått för fort. Då var det "snarast" som gällde. Då sade centern ingenting om att man skulle ta det lugnt. Och när regeringen väl hade beslutat om förbud mot stråförkortningsmedel, hade vi glädjen att få läsa i centerns reservation i jordbruksutskottets betänkande att man noterade med tillfredsställelse att regeringen hade fattat beslut om förbud mot användning av stråförkortningsmedel. Och det måste väl ändå vara det mest auktoritativa uttalandet – det som centerns ordförande i utskottet gjorde och som återfinns i riksdagens handlingar. Då var det inte tal om att kritisera tidpunkten, utan då noterade man beslutet med tillfredsställelse. Då var vi överens.

Är centerns miljöengagemang verkligen så svagt att man svajar snabbt när en producentopinion kommer i gång mot miljökrav som är berättigade?

Är det därför som centern i dag genom Ingbritt Irhammar – som i sin fråga säger att hon talar för centerns räkning – nu vill rikta kritik mot tidpunkten, trots att vi var överens i våras? Står ni inte fastare när det gäller miljöengagemanget? Det hoppas jag att ni gör.

Vidare är det inte, Ingbritt Irhammar, något nytt att man importerar råg. Det lät på Ingbritt Irhammars anförande som om det vore något unikt som nu sker, men det har ju tvärtom också tidigare importerats mycket råg till knäckebröd. Det beror i sin tur på att råg är en känslig gröda, vilken dåliga år som detta inte går lika bra som annan spannmål. Också det är väl känt.

Min taletid är nu ute, och jag vill därför beträffande kontrollen bara framhålla att jag står fast vid det som sägs i svaret. Det har utvecklats en metod som möjliggör en kontroll på detta område.

Anf. 50 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Det är alldeles riktigt, som jordbruksministern här säger, att regeringen och centern har samma mål när det gäller att minska kväveanvändningen liksom gifthanvändning och annan kemikalieanvändning inom jordbruket. Men vi framförde redan i våras genom jordbruksutskottets

ordförande Karl Erik Olsson kritik mot regeringens sätt att införa förbudet. Det kan alltså inte vara något nytt för Mats Hellström.

Det finns krav på omställningstider i detta sammanhang, och frågan har nu av centern anmälts till konstitutionsutskottet för granskning. Vi har alltså en klar och rak linje i denna fråga. Centern har dessutom alltid när det gäller livsmedel och livsmedelsråvaror krävt att man skall få konkurrera på lika villkor. Det är inte konkurrens på lika villkor när stråförkortningsmedel i dag är förbjudna i Sverige samtidigt som import förekommer innan analysmetoderna är klara.

Anf. 51 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag menar att centern inte har någon klar och rak linje. När beslutet kom hälsades det med tillfredsställelse. I riksdagstrycket redovisas ingen reservation mot det i utskottet. Sedan dess har centern svängt på grund av producentopinionen.

Jag vill fortfarande ställa frågan om centern inte står kvar vid sitt miljöengagemang. I våras var kravet att förbudet snarast skulle införas, men nu passar inte tidpunkten.

Det är nog tyvärr så, Ingbritt Irhammar, att närhelst ett ingrepp som görs för att förbättra miljön också innebär att man griper in mot användningen av olika typer av kemiska substanser kommer det att vara besvärande för någon. Det är alltid fråga om en kontinuerlig produktionscykel, och man kan inte i praktiken arbeta för en bättre miljö utan att samtidigt trassla till ritningarna för en del människor. Så är det när det gäller industrin och kommunerna, och det är naturligtvis också så när det gäller jordbruket.

Man har nu givit resurser till livsmedelsverket för utvidgning av kontrollen. Det sker en metodutveckling, och man har tagit fram en metod för att analysera stråförkortningsmedel. Det är vidare alldeles riktigt att man måste diskutera dessa frågor internationellt. Vi kan givetvis inte i dag garantera – och jag har därför inte velat använda det uttrycket – att all spannmål inte är stråförkortad. Syftet med utvecklingen av den metod som i dag finns är ju att man skall ställa samma krav på importerad spannmål som på svensk spannmål.

Anf. 52 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! När vi angav att förbudet skulle införas snarast var det med hänsynstagande till sådana omställningskrav som vi från centerns sida alltid har ställt när det gäller jordbruksnäringen. Men nu gick det till så att man en vecka efter jordbruksprisförhandlingarna talade om att förbudet skulle införas. Det kom alltså som en överraskning, efter förhandlingarna. Man gav inte mer än tre veckors tid för omställningen. En sådan omställningstid har vi alltid ansett vara kort, och det har vi framfört tidigare.

Jag vill upprepa den fråga som jag ställde först och som jag för näringens skull tyckte att det var viktigt att få svar på: Tänker jordbruksministern verka för att jordbruket skall kompenseras för de förluster som det har drabbats av på grund av regeringens agerande?

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

Om förbudet mot användning av stråförkortningsmedel

Anf. 53 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag vill, som jag har sagt ett par gånger tidigare, framhålla att i den mån som de ökade miljökrav som vi ställer kommer att slå igenom i form av ökade kostnader i jordbruket, får man givetvis ta upp dem i kompensationsresonemang i prisförhandlingarna, på det sätt som hittills har skett. De prisförhandlingar som Ingbritt Irhammar hänvisar till gäller ju en annan period och PM-index för en annan period. Det har alltså ingen relevans i detta sammanhang. Men i den mån som ett miljövänligt jordbruk blir dyrare är det alltså möjligt att ta upp kostnader på grund härav på samma sätt som man tar upp andra kostnader i prisförhandlingarna.

Däremot är jag inte alls säker på att ett mer miljövänligt jordbruk blir dyrare. Våra erfarenheter från industrin talar för att det inte behöver bli så.

Anf. 54 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Det är positivt att detta kommer att tas upp. Det blir nödvändigt, om man inte skall slå undan benen för den svenska jordbruksnäringen.

Jag skulle vilja ge ett annat litet tips, som borde kunna tas upp till övervägande. När det gäller att öka kontrollen av den importerade spannmålen skulle man kunna ta ut en införselavgift på denna, en avgift som i sig då skulle kunna finansiera denna nödvändiga provtagning. Jag undrar hur Mats Hellström ställer sig till det förslaget.

Till slut vill jag bara upprepa att vi naturligtvis är överens om miljökraven inom jordbruksnäringen, att en minskning av gifterna måste komma till stånd. Det gäller då såväl gödsling som övriga kemikalier. Men jag upprepar ännu en gång att det måste vara lika konkurrensvillkor. Det är rimliga krav att föra fram.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1987/88:18 om skatteutjämningen mellan kommunerna

Anf. 55 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Bruno Poromaa har frågat mig om regeringen har för avsikt att under innevarande riksmöte återkomma med ett nytt förslag om skatteutjämning som har en stark prägel av regionalpolitiskt tänkande.

Svaret är ja.

Anf. 56 BRUNO POROMAA (s):

Herr talman! Jag skall be att få tacka finansministern för det korta men positiva svaret på min fråga. Anledningen till att jag ställde den här frågan är den stora oro som jag och många andra norrbottningar hyser för de skattehöjningar som såväl landstinget som ett flertal av länets kommuner är nödsakade att vidta det kommande året.

Enligt de uppgifter som hittills har lämnats måste landstinget höja utdebiteringen med drygt 1 kr. Min hemkommun Kiruna kan inte heller få balans i budgeten utan är tvungen att höja sin utdebitering med i det

närmaste 1 kr. Det blir således en höjning med tillsammans ca 2 kr., samtidigt som kommuner i andra delar av landet talar om skattesänkningar. Denna utveckling försvårar de regionalpolitiska strävandena. Om regeringens förslag i budgetpropositionen hade vunnit gehör i riksdagen, hade Kiruna kommun fått ett tillskott på drygt 9 milj. kr. och sluppet skattehöjningar. I stället blev det en kostnad på nästan samma belopp och alltså en differens på 16–17 milj. kr.

Det svar som jag nu erhållit är ytterligare ett bevis bland många att regeringen ser allvarligt på de regionala orättvisorna och är beredd att föreslå och vidta åtgärder för att råda bot på dessa. Jag vill uttala min förhoppning om att regeringens kommande förslag inte skall stupa i denna kammare så som det förra förslaget gjorde.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1987/88:30 om viss ändring i lagen om hundskatt

Anf. 57 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Ove Karlsson har frågat mig om jag är beredd medverka till ett avskaffande eller en ändring av bestämmelserna i hundskattelagen att en hund får omhändertas och avlivas om ägaren inte betalat hundskatten.

Svaret är ja. I likhet med Ove Karlsson anser jag att bestämmelsen är otidsenlig och avser att inom kort lägga fram ett förslag om att den skall upphävas.

Anf. 58 OVE KARLSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka finansministern för svaret på min fråga. Jag är mycket tillfredsställd med svaret.

Orsaken till min fråga är att det så sent som i år varit aktuellt att använda lagen från 1923 om hundskatt, 11 §. Enligt tidningsuppgifter i förra veckan vidhöll företrädare för vederbörande kommun det riktiga i sitt handlande. Jag tycker att det är ett orimligt straff att hunden skall kunna omhändertas och avlivas, om inte hundskatten betalats. Det måste finnas andra möjligheter till indrivning av hundskatt än att tillämpa något så drastiskt som hot om avlivning av hunden. Hot om att avliva hunden tycker jag inte står i rimlig relation till det brott som begåtts. Men självfallet bör hundägaren betala skatten.

Jag är glad över att finansministern är beredd att medverka till en ändring av lagen. Än en gång tack för svaret på min fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1987/88:12 till konstitutionsutskottet

1987/88:23 till justitieutskottet

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

Meddelande om interpellationer

21 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1987/88:9 om godkännande av konventionen om upprättande av det multilaterala investeringsgarantiorganet, m. m.

1987/88:14 om ändring i brottsbalken (grov misshandel och grov stöld)

1987/88:18 om fortsatt giltighet av lagen (1952:98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål

1987/88:21 om ändring i vallagen, m. m.

1987/88:26 om ändring i rättegångsbalken (advokatfrågor)

1987/88:29 om avskaffande av den s. k. äktamakeprövningen vid återbetalning av studiemedel

Skrivelse

1987/88:30 med bedömning av den ekonomiska utvecklingen 1987, 1988 och 1989

22 § Anmälades och bordlades

Förslag

1987/88:6 Fullmäktiges i riksbanken förslag om Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond

Redogörelse

1987/88:2 Riksdagens revisorers verksamhetsberättelse för budgetåret 1986/87

23§ Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 13 oktober

1987/88:44 av *Ylva Annerstedt* (fp) till utbildningsministern om svenskundervisningen för invandrare:

Det extra anslag som tilldelats SFI-undervisningen förslår inte på långa vägar. Detta redovisas i en forskningsrapport gjord av Bengt Lundell på statsvetenskapliga institutionen i Lund. Ca 56 000 timmar är en ren brist i kommunerna och 1 400 invandrare står i kö för att få undervisning, visar en enkät gjord av samma forskare.

Att det hittills tilldelade timantalet till grund-SFI inte är tillräckligt har länge stått helt klart. Folkpartiet har vid ett flertal tillfällen påpekat detta i riksdagen. I den ovannämnda forskarrapporten konstateras nu att det finns en överinskrivning på ungefär 45 000 timmar.

Tilldelningen av medel för grund-SFI sker efter hur många invandrare som var kyrkobokförda i kommunen året innan. Under senare år har det skett en ökning av antalet invandrare som är berättigade till SFI i och med det större antalet flyktingar. Kommunerna har inte haft någon chans att få pengarna att

räcka till. Under 1986/87 beräknas ca 16 000 invandrare ha genomgått SFI, trots att bidragen varit beräknade för 12 000 invandrare. Effekten av detta kan givetvis bli att kommunerna tvekar att sluta avtal med invandrarverket om flyktigmottagning och att invandrarna som genomgår SFI får en bristfällig undervisning.

Enligt tidigare beslut fördelades timmarna för påbyggnads-SFI med 70 % till AMU och 30 % till studieförbunden. Enligt samstämmiga uppgifter från studieranordnare stämmer inte detta med invandrares val av anordnare av påbyggnads-SFI.

Det har förut hävdats i såväl utskott som riksdag att det är för tidigt att ändra bestämmelserna för bidrag till SFI-undervisningen då systemet varit i kraft under en alltför kort tid. Det måste nu anses stå utom alla tvivel att systemet inte fungerar och har mer eller mindre havererat. Utskottet har nu tagit initiativ till att systemet skall ses över och att ett bättre konstrueras.

Innan ett nytt system utarbetats kommer många invandrare att komma i kläm och ej få del av den undervisning de har rätt till enligt riksdagsbeslutet. Därför blir mina frågor till utbildningsministern:

1. Anser ministern att det går att ge de nu väntande flyktningarna undervisning inom den nu fastslagna budgetramen?
2. Vad avser ministern att göra för att råda bot på de missförhållanden som ovan redovisats?
3. Vilka förändringar avser ministern göra i fördelningen av timmar för påbyggnads-SFI?

den 14 oktober

1987/88:45 av *Viola Claesson* (vpk) till miljö- och energiministern om ASEA:s samgående med Brown Boveri:

Den svenska regeringens godkännande av ASEA:s samgående med Brown Boveri får konsekvenser på en rad samhällsområden. Ett viktigt område gäller kärnenergiteknologin.

ASEA-ATOM kommer genom fusionen att bli ett av de världsledande på området kärnteknik med ett genombrott på EG-marknaden och ett inflytande på marknaderna i den tredje världen. ASEA-ATOM:s samarbetsavtal med General Electric på reparationssektorn liksom licensöverenskommelsen med Westinghouse när det gäller kärnbränsle förstärker inflytandet som jättekoncern inom kärnteknik.

Som en följd av ASEA-ATOM:s samgående med Norsk Elektrisk Byrå kommer vattenkraftsdivisionen att förläggas till Norge. Frågan är var kärnkraftsdivisionen skall ligga i framtiden. Varken Västtysklands eller Schweiz skrupelfria inställning till kärnteknikexport kan ge en fingervisning om att dessa nationer kan bli ASEA-ATOM:s nya "värdland" på området. Mot en sådan utveckling talar SSI:s remissvar om fusionen – i hovsamma ordalag hyser SSI förhoppningen att kärnkraftssektorn stannar kvar i Sverige.

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

Meddelande om interpellationer

Med hänvisning till ovanstående vill jag fråga statsrådet:

ASEA-affären med Brown Boveri innebär stora utvecklingsmöjligheter på kärnteknikområdet, forskning och utveckling (FoU) samt behov av exportsatsningar – hur rimmar detta med regeringens deklaration om att kärnkraften skall avvecklas?

1987/88:46 av Jörn Svensson (vpk) till industriministern om internationell integration av kapitalintressen, m. m.

Den aktuella frågan om integration mellan ett ledande svenskt företag och ett dito schweiziskt ger en skarp belysning åt de mer långsiktiga maktpolitiska problem, vilka är förknippade med kapitalets internationella samverkan och integration.

Integrationen av de stora kapitalen och deras verksamheter genombryter i allt högre grad nationsgränserna. Detta ställer de nationella statsmakterna och den representativa demokratin inför allvarliga problem. Än mer är detta problem akut för den fackliga rörelsen och dess medlemmar.

Effekterna av integrationen är mångfaldiga. De tenderar att undandra greppet och styrningen över forskningens riktning från nationella och demokratiska organs inflytande. De försvårar den fackliga kampen. De minskar utrymmet för en parlamentariskt och demokratiskt beslutad ekonomisk politik, liksom för en aktiv regionalpolitik.

Storkapitalets internationella integration är inte den enda och oundvikliga vägen, även om den är en tendens med betydande genomslag i modern kapitalism. Det finns möjligheter att välja andra vägar. En medveten samhällelig politik och resurssatsning, som ger riktning och ledning åt forskning och teknisk utveckling kan avvärja multinationell privat maktkoncentration. Rationaliseringsvinster genom nationell samverkan kan träda i stället för eventuella företagsekonomiska fördelar via integration över gränsen. Förstärkta fackliga rättigheter och europeiskt fackligt samarbete kan utvecklas till en starkare motkraft än nu.

För detta fordras dock en stark, långsiktig och genomtänkt nationell strategi. Detta förutsätter initiativ från regering, riksdag och fackföreningsrörelse.

Mot bakgrund av de här berörda problemen vill jag ställa följande frågor till industriministern:

1. Vilken är regeringens syn på och strategi gentemot kapitalets integration över gränserna?
2. Är regeringen beredd att förstärka samhällsinstitutionernas möjligheter att spela en riktgivande roll i forskning och utveckling på det tekniskt-industriella planet?

1987/88:47 av Sigge Godin (fp) till industriministern om särskilda medel till infrastrukturell utveckling:

När regeringen presenterade budgetpropositionen i januari återfanns under rubriken regionalpolitik en ny post: stöd till särskilda infrastrukturella insatser. Det yrkade beloppet var 300 milj. kr. att anvisas engångsvis för en period av tre år.

På detta förslag reagerade riksdagens majoritet – efter förslag från bl. a. folkpartiet – på två sätt. För det första konstaterade vi att regeringens satsning på regionalpolitiken var otillräcklig. Riksdagen fattade därför beslut om bl. a. höjda länsanslag. Förutom denna höjning av länsanslaget konstaterade riksdagen att de 300 miljonerna inte var en tillräcklig satsning på infrastrukturell utveckling i svaga regioner. Vi uppmanade därför regeringen att återkomma med förslag om högre belopp. Tillsammans innebär dessa beslut att vi ställde oss bakom en kraftigare satsning på regional utveckling än vad regeringen var beredd att föreslå i januari.

För det andra konstaterade vi att industridepartementet och industriministern inte förmått precisera vilka användningsområden eller projekt man avsåg använda de 300 miljonerna till. Vi ansåg att varken regionalpolitiken eller den regionala utvecklingen hade något att vinna på att riksdagen anvisade medel till industridepartementet, när departementet uppenbarligen ännu inte var klar över hur de bäst skulle användas, och i varje fall inte var berett att ge riksdagen – och därmed allmänheten – någon insyn i vilka regionalpolitiska prioriteringar som skulle ligga bakom deras användning.

Mot denna bakgrund avvisade vi regeringens begäran om de 300 miljonerna. Vi begärde av regeringen och industriministern att man skulle återkomma när man kommit så långt i planeringen, att man kunde inför riksdagen redovisa pengarnas användningsområden.

Jag vill nu fråga industriministern:

När avser regeringen efterkomma riksdagens begäran om anslag till infrastrukturell utveckling?

Avser då regeringen efterkomma riksdagens begäran om en tydlig redovisning av dessa medels användning?

1987/88:48 av *Anna Wohlin-Andersson* (c) till kommunikationsministern om organisationen av lotsväsendet:

Samtidigt som alla politiska instanser på såväl kommun-, läns- som riksnivå talar lyriskt om vikten av en levande skärgård, fattar samma politiska instanser, eller under dem lydande statliga verk, beslut som försvårar, ja ofta gör det omöjligt för skärgårdsborna att stanna kvar. Samtidigt som gränskränkningar till luft och havs blir allt vanligare tvingas kunniga skärgårdsbor att gå i land.

Några exempel på utvecklingen i den svenska skärgården sedan 1982 vad gäller sjöfartsverkets ansvarsområde:

Lotsarna på Hölick utanför Hälsingland är ersatta av en brädhög.

Sjöfartsverkets lotsstation i Furusund har ersatts med ett farledsövervakningssystem.

Arbetsuppgifterna vid Hävringe lotsplats är inflyttade till Oxelösund.

Riksdagen har sagt ja till sjöfartsverkets önskan att lägga ned Svartklubben.

Idö lotsplats utanför Västervik har avbemannats nattetid.

Fyrstationerna i Hanö och Utklippan på sydkusten har avbemannats.

Lotsstationen på Vinga är avbemannad.

Väderöarnas station är avbemannad.

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

Meddelande om interpellationer

Samtidigt som regeringen startar kampanjen "Hela Sverige ska leva" lägger sjöfartsverket fram förslag om att ersätta 30 lotsplatser, 4 lotsdistrikt och 7 inspektionsområden med 12 sjötrafikområden och 3 inspektionsområden. Det skulle alltså bli 15 organisationsenheter i stället för som nu 41.

Med anledning av ovanstående vill jag till kommunikationsministern ställa följande frågor:

Avser kommunikationsministern uppdra åt sjöfartsverket att i sin organisationsöversyn beakta de övergripande regionalpolitiska mål som riksdagen lagt fast?

Avser kommunikationsministern uppdra åt sjöfartsverket att även beakta försvarspolitiska effekter av organisatoriska beslut?

den 15 oktober

1987/88:49 av *Göthe Knutson* (m) till justitieministern om behandlingsprogrammen inom kriminalvården:

Fredagen den 30 oktober i år skall en intern, dömd till 8 1/2 års fängelse för grovt narkotikabrott, flyga på semesterresa till Egypten under nio dagar. Staten betalar semesterresan som inkluderar resällskap med en föreståndare för det speciella hem där internen för närvarande vistas.

Resekostnaden beräknas till 15 000 kr. för internen med sällskap.

Kriminalvårdsstyrelsen och kriminalvårdsnämnden har fattat beslut om semesterresan. Återstår att övervakningsnämnden den 15 oktober anser det lämpligt.

En inspektör vid kriminalvårdsanstalten Hall bekräftar att besluten fattats och att internen dömts till 8 1/2 år för grovt narkotikabrott. Meningen är att mannen skall villkorligt frigges den 30 december i år.

I månadsskiftet maj/juni 1986 placerades mannen på ett hem för vård och boende med terapeutisk behandling, dvs. § 34-placering. Beslutet härom fattades av kriminalvårdsnämnden efter hörande av övervakningsnämnden. Hemmets föreståndare är terapeut. Behandlingsprogrammet omfattar därmed terapi i form av bl. a. enskilda samtal och gruppsamtal. De som vistas på hemmet (4–6 personer) erbjuds också meditation. Till hemmet är knutet en gård och stuteri.

I behandlingsprogrammet ingår, säger kriminalvårdsstyrelsen, "att behandlingen ska avslutas med en utlandsresa". Detta uppges vara "ett led i vägen tillbaka till samhället", även kallad "social träning".

När kriminalvårdsnämnden i maj/juni 1986 fattade beslutet om § 34-placeringen på hemmet för vård och boende godkände nämnden också behandlingsprogrammet, inkl. den del av programmet som utgörs av en utlandsresa.

Innan resan sker skall kriminalvårdsnämnden fatta särskilt beslut härom, dvs. beslut om att § 34-placeringen utsträcks till att gälla nio dagars vistelse i Egypten.

Sådant beslut erfordras även om kriminalvårdsnämnden i maj/juni 1986 godkände behandlingsprogrammet med däri inkluderad avslutande utlandsresa. Före kriminalvårdsnämndens beslut skall övervakningsnämnden yttra

sig. Möte med övervakningsnämnden i denna fråga sker den 15 oktober.

"Dygnskostnaden" på det hem där internen numera vistas är 700 kr., som betalas av kriminalvårdsverket. Av detta belopp som inkommer i dygnskostnader avsätter hemmets föreståndare 10 000 kr. för den planerade utlandsresan. Därutöver skall kriminalvårdsverket betala ytterligare 5 000 kr. för resan.

Naturligtvis är det trevligt för internen att kriminalvården uppskattar hans beteenden till den grad att man bjuder på fri resa och semestervistelse i ett fjärran land. Förmodligen tycker också hemmets föreståndare att det är trevligt att komma ut på en av staten betald semesterresa.

Jag vill be justitieministern redovisa i vad mån dylik generositet från kriminalvårdens sida är att betrakta som ett angeläget eller kanske rent av nödvändigt inslag i straffet och behandlingen av narkotikabrottslingar.

Är det vanligt med semesterresor på statens bekostnad för interner? I vilken utsträckning förekommer det?

Vill justitieministern i riksdagen upplysa allmänheten om huruvida det finns möjlighet för envar i vårt land som icke straffats för brottslig gärning att på statens bekostnad få en semesterresa till något intressant land, nära eller fjärran?

1987/88:50 av *Anna Wohlin-Andersson* (c) till kommunikationsministern om den svenska handelsflottan:

I regeringens propositionsförteckning från den 1 januari 1987 aviserades en sjöfartsproposition till maj 1987. En sådan kom dock ej. Sedan socialdemokraterna bildade regering 1982 har antalet fartygsenheter minskat från 468 till 426 och antalet dödviktston från 4,97 miljoner till 2,46 miljoner. Detta innebär nästan en halvering av lastkapaciteten. Bara under vårens väntan på en sjöfartsproposition såldes 11 fartyg ut, bl. a. hela återstoden av de svenska kylfartygen.

De dåliga sjöfartskonjunkturerna fortsätter och ingen europeisk handelsflotta klarar sig i dag utan statligt stöd. Regeringens passivitet förhindrade dock riksdagen från att fatta några för svensk sjöfart positiva beslut under förutvarande riksmöte.

I maj sände centerns ordinarie ledamöter i trafikutskottet ett öppet brev till kommunikationsministern angående svensk sjöfart med konkreta förslag till åtgärder. Inget svar har erhållits.

Den 14 oktober 1987 anordnade TCO en sjöfartspolitisk konferens. Det enda besked som då lämnades från kommunikationsministern var att regeringen kan tänka sig sänkt skatt för ombordanställda, t. o. m. möjligen skattebefrielse. Detta är bra men dock, i det för dagens sjöfart allvarliga läget, helt otillräckligt.

I det nyligen fattade försvarsbeslutet räknar regeringen med en ökad krisimport. För detta behövs svenska fartyg. Ur såväl beredskaps- som energi- och miljösynpunkt och med tanke på att 95 % av svensk export lämnar Sverige med båt behöver vi en stark, livsduglig svensk handelsflotta. Redan i dag är den svenska handelsflottan för liten ur beredskapssynpunkt.

När propositionsförteckningen för hösten lades fram för 1987/88 års

riksmöte fanns fortfarande ingen sjöfartsproposition upptagen. Medan vi väntat på regeringsförslag med positiva, snabbt genomförbara åtgärder för att rädda vad som finns kvar av den svenska handelsflottan, har Norge inrättat ett öppet register för sjöfarten. Risken är nu stor att de båtar som finns kvar under svensk flagg söker sig dit. Detta gäller även närsjöfartsflottan. Svensk industri kommer säkert inte att ha samma dubier mot norsk flagg som t. ex. Panama- och Liberiaflagg.

Med anledning av ovanstående ställer jag följande frågor till kommunikationsministern:

1. Avser kommunikationsministern att föreslå riksdagen positiva och tillräckligt kraftiga åtgärder för att Sverige skall kunna bevara och behålla sin handelsflotta?
2. Om svaret är ja, hur snabbt kan dessa åtgärder sättas in?

1987/88:51 av *Birgit Friggebo* (fp) till bostadsministern om bostadspolitiken:

Bostadsproblemen på 1990-talet är helt andra än de vi hade på 1940-, 1950- och 1960-talen. Ändå arbetar vi i dag med alla de kristidsregleringar som vi samlat på oss under decennier, och de förfinas alltmer.

Trångboddhet, ohygieniska och dåliga bostäder är borta. För kort tid sedan hade vi i stort sett en balans mellan tillgång och efterfrågan. Många av våra regleringar infördes, då vi på kort tid skulle bygga bort bostadsnöden och då konsumenten på grund av en kraftig obalans på marknaden behövde ett skydd mot en övermäktig producent eller uthyrare. Till det kommer naturligtvis de ideologiska motiven från en socialistisk regering.

Under de senaste åren har vi dock kunnat notera en brist på lägenheter i allt fler kommuner, främst i storstäderna och särskilt i Stockholm och universitetsstäderna. Den aktuella bostadsbristen bör dock kunna betraktas som konjunkturell. Det är inte fråga om en strukturell brist. Den nuvarande överhettningen bör det kunna gå att bemästra under överskådlig tid.

Nya situationer kräver nya medel både vad gäller finansiering, regelverk och institutioner och vad gäller företag. Vi kan inte av någon sorts nostalgiska skäl hålla fast vid ett gammalt systembyggeri därför att vi en gång har infört det. I alltför hög grad har vi klistrat positiva sociala värdeord kring regelverken som vi nu har svårt att frigöra oss ifrån.

Grundtankarna i bostadssociala utredningens program från 1940-talet tillämpas fortfarande i den svenska bostadspolitiken. Det är tveksamt om den tidens problemformulering och lösningstekniker verkligen kan vara de bästa och rätta för att lösa 1990-talets problem.

Att anta utmaningen att lätta upp regelverket borde ha varit en uppgift för bostadskommittén. I stället har förslagen till riksdagen, efter bostadskommitténs arbete, alla gått åt fel håll: mer subventioner, fler regleringar och mindre valfrihet.

För två veckor sedan behandlade den socialdemokratiska kongressen 35 bostadsmotioner. Bland kraven märks kraftigt skärpt reavinstbeskattning, priskontroll och hembud, skärpt bostadsanvisningslag, mer pengar till allmännyttan, bl. a. för att köpa fastigheter, kommunal vetorätt mot

ombildningar av hyreslägenheter till bostadsrätt, kommunal förköpsrätt av bostadsrätter osv. Kongressen beslöt tillsätta en arbetsgrupp, men Hans Gustafsson meddelade att "känslomässigt är motionerna bifallna". Vad vi har att se fram emot med en fortsatt socialdemokratisk regering är tydligen nya pålagor, regleringar, mindre valfrihet, mer makt åt politiker och mindre åt de boende.

Fördelning av befintliga lägenheter tycks vara viktigare än att ge betingelser för en ökad kreativitet, förnyelse och lönsamhet för ett ökat byggande.

Samtidigt som regeringen talar om ökat inflytande för de boende, används alla medel för att förhindra att hyresgäster får överta sina lägenheter i form av bostadsrätt. Samtidigt som regeringen beklagar de stora subventionerna späds subventionerna på, och nya stora bestånd förs in under subventionsregnet.

Under de senaste fem åren har riksdagens majoritet beslutat om åtskilliga inskränkningar i de boendes möjligheter att välja upplåtelseform.

Ända sedan regeringsskiftet har socialdemokraterna konsekvent motarbetat bostadsrättsboende.

- Lagen har ändrats så att kommunerna går före en av hyresgästerna bildad bostadsrättsförening vid försäljning av bostadshus.
- Hyresgästernas förköpsrätt vid försäljning av bostadshus som ägs av stat, landsting, kommun eller allmännyttigt bostadsföretag har avskaffats.
- HSB och Riksbyggen har fått rätt att införa s. k. hembudsskyldighet i nya bostadsrättsföreningar. Det innebär en begränsning av boendes rätt att fritt överlåta sina bostadsrätter.
- Privata bostadsrättsföreningar organiserade i Sveriges bostadsrättsföreningars centralorganisation, SBC, är på flera sätt diskriminerade i lagstiftningen jämfört med HSB och Riksbyggen.
- Reavinstbeskattningen vid försäljning av bostadsrätter har utformats på ett sätt som motverkar rörlighet på marknaden (eftersom den trots löften i valrörelsen 1985 inte innehåller någon uppskovsrätt för den som använder pengarna till att köpa småhus eller en ny bostadsrätt).

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande frågor till bostadsministern:

1. Kommer genom översynen av bostadspolitiken det fortsatta behovet av kristidsregleringar att analyseras?
2. Är bostadsministern beredd att mot bakgrund av den nya bostadssituationen minska regleringarna och subventionerna?
3. Är bostadsministern beredd att ge besked till oroliga bostadsrättshavare om de ytterligare pålagor, skatter och regleringar som kan bli aktuella att införa?

1987/88:52 av *Bengt Westerberg* (fp) till civilministern om privat barnomsorg, m. m.:

I somras kom folkrörelseutredningen med betänkandet Ju mer vi är tillsammans. Utredningens uppgift var främst att granska vilka hinder som finns för föreningar att ta över verksamhet som i dag normalt drivs av kommuner och landsting. Utredningens förslag borde således underlätta och förenkla för föreningar.

Utredningens förslag innebär dock snarare att det blir ännu svårare och krångligare för föreningar att medverka i kommuners och landstings verksamhet. Inom barnomsorgen föreslår utredningen följande:

- I föreningar som driver daghem måste föräldrarna vara i majoritet, vilket skulle innebära att 70 föreningsdrivna daghem inte längre blir statsbidragsberättigade.
- Verksamheten i föreningsdrivna daghem regleras ytterligare genom att kommunen kan kräva att barnen måste tas från den kommunala barnomsorgsköen. Detta skulle givetvis leda till ett minskat intresse från föräldrars sida att starta föräldrakooperativ eftersom de inte kan vara säkra på att få plats.

En utredning som har fått i uppgift att lägga fram förslag som underlättar föreningsmedverkan har således lagt förslag som leder dels till att 40 % av de föreningsdrivna daghemmen omedelbart slås ut, dels till att föräldrarnas intresse för att starta föräldrakooperativa daghem minskar.

Folkrorelseutredningens förslag kan bara ses som en konsekvent fortsättning på den politik som socialdemokraterna bedriver för att stoppa privata alternativ inom den sociala sektorn. Genom "Lex Pysslingen" stoppades i praktiken daghem som bedrevs i företagsform. Nu dras tumskruven åt ytterligare ett varv och alla föreningsdrivna daghem, som inte är föräldrakooperativa, stoppas.

Folkrorelseutredningen nöjer sig inte med att ytterligare monopolisera barnomsorgen. Även inom handikapp- och äldreomsorg skall enskilda alternativ stoppas. Utredningen är utomordentligt generaliserande och fördomsfull. Med mycket korthuggna formuleringar och utan tillstymmelse till saklig analys drar den långtgående slutsatser. Utredningen vill både genom direkta förbud och genom indragning av statsbidrag förhindra att kommuner anlitar företag inom vissa delar av socialtjänsten.

Utredningen skriver "att kommersiellt arbetande företag i allt större utsträckning etablerar sig i vårdsektorn". Enligt utredningen "bör vårduppgifter av typ barnomsorg, äldreomsorg och handikappomsorg inte anförtros åt sådana företag".

Ett område som utredningen särskilt skjuter in sig på är hemtjänsten. Alla vet att den sociala hemtjänsten i dag har stora problem. Några kommuner har försökt att skapa en bättre och effektivare verksamhet genom att anlita företag. Utredningen vill uppenbarligen begränsa kommunernas möjligheter att utveckla verksamheten på detta sätt. Dess inställning innebär en inkompetensförklaring inte bara av företagen och deras anställda utan också av alla kommunalpolitiker och därmed även av väljarna som har utsett dem.

Ett motiv som framförs av utredningen är att ett förbud mot att anlita företag skulle ge större utrymme för föreningar att engagera sig i den sociala servicen och att bli "entreprenörer" åt kommunerna. Utredningen säger att "lösningar som innebär att vinstgivande företag tar över sådan verksamhet försvårar för enskilda människor, organiserade i en förening, att själva ta ansvar för verksamhet som berör dem".

Vi i folkpartiet har självfallet ingenting emot att föreningar engagerar sig inom detta område, vare sig de riktar sig direkt till medborgarna eller erbjuder sina tjänster åt kommuner och landsting. Tvärtom vill folkpartiet

öka dessa inslag i vården och omsorgen. Men det bör stå kommuner och landsting fritt att bedöma om en viss social verksamhet som de har ansvar för sköts bäst i egen regi, genom ett företag eller av en förening.

För folkpartiet är det självklart att det är verksamheten som sådan som skall vara avgörande för om den bör drivas vidare. Är den uppskattad av konsumenterna? Drivs den effektivt? Uppfylls rimligt ställda kvalitetskrav? – Det är sådana frågor som är intressanta.

Folkrörelseutredningen frågar snarare: Vilken juridisk form har verksamheten? Finns det någon som kan göra vinst här?

Det är uppenbart att det finns stora problem inom den sociala sektorn – människor som väntar i köer, personal som inte trivs, kostnader som skjuter i höjden. Därför behöver vi pröva nya vägar. Vi måste ge medborgarna ökad valfrihet – inom och utom den offentliga sektorn. Vi måste ge de offentligt anställda större möjligheter att få utveckla sin kreativitet och initiativförmåga. Vi måste se om vi kan hitta billigare lösningar utan att eftersätta kvaliteten. Vi måste tillåta och uppmuntra enskilda alternativ.

Förslagen från folkrörelseutredningen men också från den nyligen avhållna socialdemokratiska partikongressen visar att socialdemokraternas intresse för alternativ till den offentliga verksamheten är obetydligt. Vi vet också sedan tidigare att det var först efter ett intensivt opinionsbildningsarbete från bl. a. folkpartiet som vissa föreningsdrivna daghem fick statligt stöd på samma villkor som kommunalt drivna daghem.

Jag vill därför fråga civilministern:

Avser regeringen att lägga fram förslag som ytterligare försvårar för föreningar att medverka i barnomsorgen?

Avser regeringen att lägga fram förslag som försvårar för kommunerna att anlita företag inom äldreomsorg och handikappomsorg?

1987/88:53 av *Ingemar Eliasson* (fp) till finansministern om den aviserade omsättningsskatten på värdepapper:

Socialdemokraterna och regeringen har i flera sammanhang deklarerat att det samlade skattetrycket inte bör ökas. Sådana utfästelser gjordes bl. a. i partiets valmanifest inför valet 1985: "Det totala skattetrycket hålls i stort sett oförändrat." I 1986 års finansplan formulerades det på följande sätt: "Det samlade skattetrycket bör inte ökas."

Trots dessa utfästelser redovisades planer och idéer om ytterligare skattehöjningar på den socialdemokratiska partikongressen nyligen.

I en intervju med finansministern i Dagens Industri den 16 september 1987 kunde man läsa följande: "Så det handlar inte om höjda skatter mot börs- och penningmarknaden? Nej, jag talar om lägre räntor", säger Kjell-Olof Feldt."

Trots dessa utfästelser meddelade finansministern veckan efter på den socialdemokratiska partikongressen att omsättningsskatten på värdepapper skulle utvidgas enligt den modell som har kommit att kallas "valpskatten".

Därtill aviserade industriminister Thage G Peterson nya skattehöjningar om inte företagen följer regeringens önskemål om etableringar utanför storstäderna.

1985 låg skattekyoten på 50,1 %. Den har därefter stigit till 52,8 % 1986. I konjunkturinstitutets senaste rapport beräknas den bli 55,2 % i år och ännu högre, 56,4 %, under 1988.

Mot denna bakgrund vill jag fråga finansministern:

Anser regeringen att de aviserade förslagen angående omsättningsskatt på värdepapper m. m. är förenliga med utfästelserna om ett oförändrat skatte-tryck?

1987/88:54 av *Carl Bildt* (m) till försvarsministern om vissa försvarsfrågor:

1987 års försvarsbeslut skulle bli beslutet som klart markerade Sveriges vilja och förmåga att, efter närmare två decennier av försvagning av försvaret, ta konsekvenserna av det nordeuropeiska och nordatlantiska områdets mer utsatta läge.

I den säkerhetspolitiska rapport som en enig försvarskommitté publicerat 1985 beskrevs utförligt de nya krav som den strategiska utvecklingen ställer på Sverige.

Rapporten beskrev de bägge stormaktsblockens ökade intresse för och stärkta militära insatsmöjligheter i det nordiska området, samtidigt som den konstaterade att det svenska försvaret försvagats under 1970- och 1980-talen.

Under 1980-talet har Sverige dessutom varit utsatt för ihållande och omfattande ubåtsoperationer, som av såväl ubåtskyddskommissionen som försvarskommittén ansetts vara delar av en operativ krigsförberedelse mot Sverige.

Mot denna bakgrund hade det varit naturligt att 1987 års försvarsbeslut inriktats på att förstärka betydelsefulla delar av vårt försvar för att förhindra att våra säkerhetspolitiska möjligheter gentemot omvärlden försvagades ytterligare.

Så blev inte fallet. Ambitionerna i försvarsbeslutet kom att begränsas till att vidmakthålla det försvar som vi i dag har genom vissa moderniseringar.

I den programplan 88–92 som ÖB redovisade för regeringen den 26 juni – mindre än en månad efter riksdagens försvarsbeslut – tecknas en mörk bild av möjligheterna att med anvisade ekonomiska medel klara ens den begränsade ambitionsnivå som försvarsbeslutet gav uttryck för.

Allvarligast är att ÖB nu tvingas föreslå omfattande nedskärningar inom repetitionsutbildningen.

I ett värnplikts- och folkförsvar som vårt svenska är repetitionsutbildningen av avgörande betydelse. Utan återkommande repövningar förlorar de olika förbanden snabbt sina möjligheter att fullgöra sina uppgifter efter en mobilisering. Utan dessa repövningar blir stora delar av vårt värnpliktsförsvars krigsorganisation mer eller mindre värdelösa.

Detta ströks också under av en enig försvarskommitté. Att genomföra repetitionsutbildning fullt ut kan sägas ha varit en av grundbultarna i den politik som förordades av en på denna punkt enig försvarskommitté.

De indragningar av reputbildning som ÖB nu tvingas föreslå är mycket omfattande.

För arméns del förefaller det att röra sig om mer än halva krigsorganisationen. Samtliga äldre infanteribrigader samt så gott som hela lokalförsvaret föreslås utgå ur reputbildningen.

För marinens och flygvapnets del rör det sig om understöds- och basförband som är av stor betydelse för att de stridande förbanden skall kunna genomföra sina uppgifter.

Den politiska oenigheten i samband med försvarsbeslutet rörde främst möjligheten av att genomföra olika förstärkningar, på kort sikt främst av luftförsvaret och ubåtsskyddet och på längre sikt också av markstridskrafterna. Däremot förelåg enighet om vikten av att genomföra repetitionsövningar fullt ut.

Mot denna bakgrund borde det föreligga politiska förutsättningar för att tillföra försvaret de ytterligare medel som krävs för att klara den reputbildning som är en förutsättning för att vårt värnpliktsförsvaret skall vara trovärdigt.

ÖB:s programplan redovisar dessutom stora brister när det gäller möjligheterna att genomföra de moderniseringar försvarsbeslutet innefattade.

Ubåtsskyddet kommer att försvagas i förhållande till den gällande planeringen. Det ter sig t. ex. närmast patetiskt, att Sverige inte anser sig ha råd med mer än ett ubåtsjaktflygplan, och att detta inte ens kan förses med fullständig utrustning.

Luftförsvaret försvagas i förhållande till vad som angavs i försvarsbeslutet genom att anskaffningen av luftvärnsrobotar med medellång räckvidd nu senareläggs och dessutom hotas av nedskärningar.

Den planerade brittisk-svenska vidareutvecklingen av existerande jaktrobotar för såväl JA 37 Viggen som JAS 39 Gripen förutsätter en uppluckring av existerande svenska bestämmelser för export av försvarsmateriel. En sådan föreslogs enigt av försvarskommittén. Det förefaller dock tveksamt om regeringen har modet att nu fullfölja det förslaget.

Vissa försvarsindustrier har redan drabbats av betydande svårigheter som en följd av försvarsbeslutet. Främst gäller detta Karlskronavarvet, där betydande friställningar förefaller oundvikliga som en följd av beslutets nej till en andra ubåtsskyddsstyrka med bl. a. kustkorvetter.

ÖB:s programplan visar, att 1987 års försvarsbeslut redan havererat. ÖB har därför tvingats tillsätta den s. k. Försvarsmaktsutredning 88 (FU88) för att ta fram underlag för vad som i realiteten kommer att bli ett helt nytt försvarsbeslut.

1987 års försvarsbeslut kommer att bli efterkrigstidens mest kortlivade. 1989 kommer riksdagen därför att tvingas att fatta ett "nödförsvarsbeslut".

Inriktningen av arbetet inför detta är av stor betydelse. Med de planeringsramar som lades fast i 1987 års försvarsbeslut kommer en omfattande nedskärning av försvarets krigsorganisation att bli oundviklig. Främst gäller detta armén.

Detta skulle få allvarliga säkerhetspolitiska konsekvenser. Trovärdigheten i den säkerhetspolitiska linje Sverige valt avgörs bl. a. av vår förmåga att upprätthålla ett starkt försvar.

Skulle nödbeslutet 1989 leda till att den nedskärning av vårt försvars omfattning som skedde under främst 1970-talet nu skulle accelerera, skulle detta utan tvekan påverka omvärldens förtroende för vår vilja och förmåga att i kritiska lägen hålla fast vid vår deklarerade neutralitetslinje.

Detta måste förhindras.

Det är därför viktigt, att arbetet inför nödförsvarsbeslutet 1989 bedrivs på ett sådant sätt att alternativ som gör det möjligt att undvika en omfattande försvagnings av vårt försvar inte utesluts. Detta bör regeringen göra klart.

Mot denna bakgrund ber jag att till försvarsministern få framställa följande frågor:

1. Är regeringen beredd att tillskjuta de medel som krävs för att repetitionsutbildning skall kunna genomföras fullt ut i enlighet med vad 1984 års försvarskommitté var enig om?

2. Är regeringen beredd att tillskjuta de medel som krävs för att planeringen för utbyggnaden av ubåtsskyddet skall återföras till lägst den nivå den hade i underlaget för försvarsbeslutet?

3. Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att säkra framtiden för Karlskronavarvet?

4. Är regeringen beredd att vidta de förändringar av tillämpningen av restriktionerna för export av försvarsmateriel som föreslogs av försvarskommittén?

5. Är regeringen beredd att medge, att arbetet inför 1989 års nödförsvarsbeslut också inriktas mot ekonomiska alternativ som innebär att en omfattande nedskärning av försvaret kan undvikas?

1987/88:55 av *Pär Granstedt* (c) till statsrådet Anita Gradin om betydelsen i visst hänseende av samgåendet mellan ASEA och Brown Boveri:

Regeringen har nyligen beslutat godkänna samgåendet mellan svenska ASEA och det schweiziska Brown Boveri. Samtidigt har det bekantgjorts att den nya koncernen kommer att ha sitt huvudkontor i Schweiz.

Sverige har genom olika lagstiftningsåtgärder arbetat för att skära ned Sveriges förbindelser med Sydafrika. Äldst är lagstiftningen med förbud mot nyinvesteringar. Den har kompletterats med förbud mot teknologiöverföring och förbud mot import av jordbruksprodukter. Från den 1 oktober gäller ett fullständigt handelsförbud med Sydafrika. Man äger ett antal dotterbolag med sammanlagt 2 400 anställda och verksamhet i tekniskt avancerade områden.

Brown Boveris styrelseordförande, Fritz Leutwiler, har beskrivit sig själv som en "vän av Sydafrika". Denna vänskap inkluderar dock inte ANC som han enligt ett intervjuuttalande i den sydafrikanska tidskriften *Leadership* 1986 betecknar som styrt av kommunister som han tvekar att skaka hand med "utan att räkna mina fingrar efteråt". År 1985 arbetade han på apartheidregeringens uppdrag för att åstadkomma uppskov med återbetalningen av sydafrikanska lån.

Schweiz som alltså blir säte för ASEA Brown Boveris huvudkontor har vidtagit mycket obetydliga sanktionsåtgärder mot Sydafrika. Eftersom Schweiz inte är medlem i FN är landet inte bundet av FN:s vapenembargo mot Sydafrika. Man har infört ett eget vapenembargo som dock bedöms som betydligt snävare än det av FN påbjudna. Bl. a. lämnar den schweiziska lagstiftningen fritt fram för teknologiöverföring också av det slag som på andra håll bedöms strida mot vapenembargot. Några restriktioner mot samarbete på det kärnteknologiska området finns inte. Klyftan mellan den

svenska och den schweiziska sanktionspolitiken visavi Sydafrika är utomordentligt stor.

Mot den här bakgrunden är det angeläget att skapa fullständiga garantier för att inte ASEA genom sammanslagningen med Brown Boveri blir invecklat i transaktioner med Sydafrika av det slag som den svenska lagstiftningen vill stoppa. Särskilt känsligt är detta naturligtvis när det gäller kärnteknologi men det är betydelsefullt också när det gäller andra former av teknologiöverföring, resursöverföring och övrigt handelsutbyte. Jag förutsätter att detta har varit föremål för ingående överväganden vid regeringens prövning av sammanslagningen mellan ASEA och Brown Boveri.

Med hänvisning till det anförda ställer jag följande fråga till statsrådet Anita Gradin:

På vad sätt har regeringen försäkrat sig om att samgåendet mellan ASEA och Brown Boveri inte innebär risk för att den svenska sydafrikalagstiftningen kringgås?

1987/88:56 av *Alf Svensson* (c) till jordbruksministern om åtgärder mot kemiska bekämpningsmedel inom äppelodlingen:

Cancerforskaren Lennart Hardell har i massmedia riktat stark kritik mot de medel som svenska äpplen besprutas med, och som han anser kan skada människans arvs massa och öka risken för cancer. Medlens skadeverkningar har varit kända sedan början av 1980-talet. Vissa beräkningar tyder på att de kemiska bekämpningsmedlen kan leda till upp till 500 cancerfall per år.

Enligt Kerstin Niblaeus, chef för kemikalieinspektionen, har ett projekt inletts i syfte att få ner användningen av bekämpningsmedel i den svenska äppelodlingen. Man planerar och förbereder ett beslut till nästa säsong som då innebär förbud eller ytterligt långtgående restriktioner när det gäller besprutningen med vissa medel.

I en rapport som kemikalieinspektionen tagit fram i samarbete med livsmedelsverket visar man att resthalterna i de importerade äpplena är mer än dubbelt så höga som i de svenska, vilket inte vill säga litet, med tanke på att myndigheterna uppenbarligen anser att den svenska användningen av bekämpningsmedel är för stor.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga jordbruksministern:

1. Anser jordbruksministern att situationen är acceptabel när det från larm i början på 1980-talet tar åtskilliga år till dess att berörda myndigheter börjar presentera förslag till åtgärder?
2. Avser jordbruksministern att vidta några åtgärder för att få en snabbare hantering av eventuella liknande ärenden i framtiden?
3. När kan vi vänta åtgärder, t. ex. skärpta gränsvärden, mot de importäpplena som innehåller mycket höga resthalter från bekämpningsmedel?

1987/88:57 av *Gunnar Björk* (c) till försvarsministern om försvarspolitik:

Riksdagen antog i början av juni regeringens förslag till svensk säkerhets- och försvarspolitik för åren 1987–1992.

Inriktningen av säkerhetspolitiken kunde liksom tidigare år antas efter en

full enighet mellan de politiska partierna. Detta hälsar vi från centerns sida med stor tillfredsställelse. För Sveriges roll som alliansfritt land är detta av stor betydelse.

På vissa grundläggande områden innebär den uppgörelse som fp-s träffade, allvarliga försämringar för totalförsvaret under de närmaste åren.

1. Beredskapen skall i fortsättningen endast anpassas för några månaders krig. S. k. fredskriser skall inte längre ligga till grund för planeringen. Man planerar i stället för en ökad trolig import vid avspärning. Detta i en situation där samhällets sårbarhet blir allt större.
2. För första gången togs medel från de civila delarna av totalförsvaret och gavs till det militära försvaret.

För de civila delarna av totalförsvaret finns i dag två alternativ:

1. Centerns förslag som innebär plus 500 milj. kr. i förhållande till s-fp-beslutet till vilket m anslutit sig. Genom dessa medel kan den långsiktiga beredskapen stärkas. Vi anser att importantagandena är alltför optimistiska. Minskad svensk sjöfart är från dessa synpunkter djupt olyckligt.
2. s-fp-m-förslagen som innebär en kraftig besparing inom de civila delarna i förhållande till behovet och myndigheternas planer.

På det militära området finns tre alternativ:

1. S-fp-beslutet med plus 6,2 miljarder kronor på fem år utöver dagens nivå, dvs. ungefär s ursprungliga 6-miljardersbud som fp anslöt sig till.
2. c-alternativet med plus 6,8 miljarder kronor.
3. m-alternativet med plus 8,7 miljarder kronor.

När försvarsbeslutet togs i riksdagen varnade jag för att beslutet inte kommer att hålla vad det lovat. Bara tre veckor senare meddelade överbefälhavaren

att repetitionsutbildningen för vissa förband reduceras kraftigt.

att den materiella förnyelsen blir långsammare än vad 1984 års försvarskommitté och riksdagsbeslut räknade med,

att försvarsindustrin inom några sektorer står inför stora problem redan före 1990 om de inte kan kompensera sig genom ökad export.

Tre veckor efter riksdagens försvarsbeslut meddelar alltså ÖB att riksdagsbeslutet inte går att fullfölja. Detta bl. a. med tanke på att försvarsuppgörelsen fp-s gav en annan inriktning än man tidigare planerat för. Försvarsbeslutet fattades också utifrån februari månads prisläge 1986. Omdömet om nuvarande beslutssystem kan bara bli ett: Klart otillfredsställande.

Varför kan då inte ÖB fullfölja ett av riksdagen fattat beslut?

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

Meddelande om interpellationer

* Försättningsarna har ändrats med	210 milj. kr.
* Löneutvecklingen för försvarsanställda blev dyrare än väntat	140 milj. kr.
* Försvarsbeslutet förutsatte att man skulle minska civil personal i en hastighet som ÖB anser orealistisk	120 milj. kr.
* Teknologiutvecklingsprogram	50 milj. kr.
Försvarsbeslutet minskades alltså med	ca 500 milj. kr.

I samband med årets försvarsbeslut aktualiserades frågan om insynen i försvarsmaterielupphandlingen. Beslut om miljardprojekt tas i dag av regeringen utan riksdagens deltagande. Det är därför nödvändigt att stärka insynen i upphandlingen av större projekt.

Framtiden

De många olösta frågorna förutsätter att det blir någon form av "Försvarsbeslut mindre" 1989.

- * Arméns grundorganisation och utbildning
- * Fortsatt samordning av försvarsmaktens centrala myndigheter
- * Robotfrågor
- * Industrifrågor
- * Skyddsrumfrågor
- * Övriga civila totalförsvarsfrågor
- * Ledningsfrågor

Detta är några av de frågor som kräver beslut 1989. ÖB:s påbörjade utredningsarbete spänner nu över ett så brett fält att man måste förutsätta ett parlamentariskt inflytande. Insyn i utredningsarbetet bör komma i gång snarast.

Med anledning av detta vill jag ställa följande frågor:

1. Vilka förändringar av försvarsbeslutets innehåll kommer försvarsministern att förorda med anledning av ÖB:s, efter försvarsbeslutet, lämnade planer?
2. Anser försvarsministern att det är tillfredsställande att försvarsplaneringen sker så att riksdagen fattar beslut på sifferunderlag som är 1,5 år gammalt?
3. Hur ser försvarsministern på det faktum att riksdagen fattar ett femårigt beslut som inte ens står sig i tre veckor?
4. På vilket sätt kan ökad insyn ske i försvarsmaterielupphandlingen?
5. När kommer de politiska partierna att få delta i förberedelsen för "1989 års Försvarsbeslut mindre"?

Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 13 oktober

1987/88:55 av *Sven Munke* (m) till miljö- och energiministern om miljö-
vårdskampanjen Håll ett öga på din miljö:

Efta och EG har proklamerat 1987 som det europeiska miljövårdsåret för att ge miljöfrågorna ökad aktualitet. I Sverige var det tänkt att miljövårdsåret skulle manifesteras genom en kampanj under mottot: Håll ett öga på din miljö. Utöver ett upptaktsmöte i Stockholm i april som var relativt sparsamt besökt har inget skett. Naturvårdsverket har fått uppdraget men inga anvisade medel till kampanjen. Många bedömare anser att miljövårdsåret i vårt land blivit ett fiasko.

Vilka initiativ planerar miljö- och energiministern att föreslå för att kampanjen Håll ett öga på din miljö skall få den spridning som från början var avsikten?

1987/88:56 av *Sven Munke* (m) till justitieministern om ersättning för skador vid förhindrande av brott:

Skall allmänheten förhålla sig passiv när brott begås? Flera uppmärksammade fall tyder på detta. Våldsvärkare av olika slag skall alltså utan ingripanden från allmänheten få utföra sina kriminella handlingar. Den uppfattningen får man i alla fall när en tingsrätt nekar en person som ingrep mot en farlig våldsbrottsling att få sina skador ersatta. En person som räddar en drucknande kan få belöning, men en som räddar en person utsatt för våldsbrott får själv stå sitt kast om han i samband med ingripandet skadas eller får sina tillhörigheter förstörda.

Kommer statsrådet att föreslå regler som möjliggör att en person som förhindrar brott också skall få sina skador i samband med ingripandet ersatta?

den 14 oktober

1987/88:57 av *Oswald Söderqvist* (vpk) till statsministern om åtgärder mot organisationen Unita i Angola:

Med anledning av tillfångatagandet av svenska biståndsarbetare i Angola, varav en nu rapporterats död, vill jag fråga statsministern:

Vilka åtgärder tänker statsministern vidta fortsättningsvis mot Unita och mot dem som stöder den organisationen?

1987/88:58 av *Jan Hyttring* (c) till finansministern om lokaliseringen av tullverkets centrala dataenhet:

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

I en till regeringen nyligen avlämnad utredning föreslås inrättande av en central dataenhet för tullverket. Enligt utredaren bör denna enhet förläggas till en ort utanför Storstockholmsområdet.

Meddelande om frågor

Är finansministern beredd att medverka till att tullverkets centrala dataenhet lokaliseras till en ort i något skogslän, t. ex. Karlstad?

1987/88:59 av *Hugo Hegeland* (m) till justitieministern om erfarenheterna av ekodomstolarnas verksamhet:

Erfarenheterna av de s. k. ekodomstolarnas verksamhet svarar på intet sätt mot de förväntningar som motiverade deras införande den 1 juli 1985. Med anledning härav vill jag fråga:

Vilka åtgärder är justitieministern beredd att vidta med anledning av hittillsvarande erfarenheter av ekodomstolarnas verksamhet?

1987/88:60 av *Kerstin Ekman* (fp) till försvarsministern om erfarenheterna av kvinnor i försvarsycken:

Folkpartiet har vid ett flertal tillfällen påtalat att en genomgång av erfarenheterna av att öppna försvarets yrken för kvinnor bör göras. Arméchefen Erik G. Bengtssons uttalande i Värnpliktsnytt om att kvinnor i armén är onaturligt aktualiserar frågan.

Avser försvarsministern att nu påbörja en genomgång av hur riksdagens intentioner följts?

den 15 oktober

1987/88:61 av *Mona Saint Cyr* (m) till justitieministern om informationen rörande den nya äktenskapslagstiftningen:

Riksdagen antog under vårriksdagen nya bestämmelser inom äktenskapslagstiftningens område. Dessa har genomgripande betydelse för huvudparten av landets invånare på såväl äktenskapsrättens som arvsrättens område.

Vilka informationsinsatser har gjorts på bred front inför ikraftträdandet på nyåret 1988?

1987/88:62 av *Pär Granstedt* (c) till statsrådet Anita Gradin om exporten av patrullbåtar till Iran:

Enligt pressuppgifter har krigsmaterielinspektören i en utredning fastlagt att den typ av svensktillverkade patrullbåtar som spelar en betydelsefull roll i Irans krigföring i Persiska viken inte är krigsmateriel. Därmed skulle det vara omöjligt att förbjuda export med hänvisning till den svenska lagstiftningen på området.

Prot. 1987/88:7
15 oktober 1987

Meddelande om frågor

Vilka initiativ avser regeringen att ta för att förhindra att den svenska exporten av patrullbåtar till Iran fortsätter samt att liknande situationer uppstår i framtiden?

25 § Kammaren åtskildes kl. 16.11.

In fidem

OLOF MARCUSSON